

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ЗУІ

Протокол № „3” від „20” квітня 2017 р.

Ф-КДМ-2

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки та психології

Реєстраційний № _____

Бакалаврська робота
ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ, ДЕКЛАМУВАННЯ ВІРШІВ ТА РОЗПОВІДАННЯ
КАЗОК, НА РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНИКІВ В ДНЗ С. ПОПОВО ТА В ДНЗ С.
ШОМ

Бакша Нора Бейлівна
Студент(ка) IV-го курсу
Спеціальність: 012 Дошкільна освіта
Освітній рівень: бакалавр

Тема затверджена на засіданні кафедри
Протокол №1/2019

Науковий керівник:

Габода Єва Б.
ст. викладач

Завідувач кафедрою _____

Біда Олена А.
доктор пед. наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 2020 року

Протокол № _____ / 201_

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II**

Кафедра педагогіки та психології

Бакалаврська робота

**Вивчення впливу, декламування віршів та розповідання казок, на
розвиток дошкільників в ДНЗ с. Попово та в ДНЗ с. Шом**

Освітній рівень: бакалавр

Виконав: студент(ка) IV-го курсу
спеціальності 012 Дошкільна освіта

Бакша Нора Бейлівна

Науковий керівник: Габода Єва Б.
ст. викладач

Рецензент: Ешпан Маргарита С.
викладач

Берегове
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ЗУІ

Протокол № „3” від „20” квітня 2017 р.

Ф-КДМ-2

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Pedagógia és Pszichológia Tanszék

A verselés és mesélés szerepe az óvodás gyermekek fejlődésében a Csonkapapi
és Beregsomi óvodákban

Szakdolgozat

Készítette: Baksa Nóra

IV. évfolyamos Óvodapedagógia
szakos hallgató

Témavezető: Gabóda Éva

főiskolai adjunktus

Recenzens: Espán Margaréta

tanár

Beregszász – 2020

ЗМІСТ

Вступ.....	6
I. Літературна освіта в дитячому садку	7
II. Казки та народні казки	13
2.1. Вплив казки на розвиток дитини	13
2.2. Педагогічна цінність казки.....	14
2.3. Народна казка	15
III. Вірш та її вплив на дітей	18
IV. Дослідження ролі казки та віршів на розвиток дітей у дитячих садках сіл Шом та Попово.....	23
4.1. Мета дослідження, гіпотеза	23
4.2. Обставини та місце проведення дослідження	23
4.3. Методи дослідження та зразки	24
4.4. Результати дослідження	25
4.5. Висновки	48
Висновок.....	50
Резюме	51
Список використаної літератури.....	52
Додатки.....	54

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés.....	6
I. Irodalmi nevelés az óvodában	7
II. A műmese és a népmese	13
2.1.A mese hatása a gyermek fejlődésére	13
2.2.A mese pedagógiai értéke	14
2.3.A népmese.....	15
III. A vers, és annak hatásai a gyermekekre	18
IV. A mesélés és a verselés szerepének vizsgálata a Csonkapapi és Beregsomi óvodákban.....	23
4.1.Kutatási cél, hipotézis	23
4.2.A vizsgálat körülményei, helyszíne	23
4.3.Kutatási módszerek és minta bemutatása.....	24
4.4.A kutatás eredménye	25
4.5. Konklúzió.....	48
Összefoglalás	50
Rezümé	51
Felhasznált irodalom.....	52
Melléklet.....	54

BEVEZETÉS

Az irodalmi élmény kisgyermekkorban a szülőkkel, az óvodapedagógusokkal, az elfogadott személlyel való közvetlen kapcsolatban gyökerezik. Az anyanyelv-elsajátításhoz létfontosságú ebben a fázisban a mese, a vers és a mondóka. Mindezek mellett a beszédfejlődést is nagyban elősegíti, sőt a gyermek értelmi képességét is fejleszti. Segít kialakítani a gyermek saját énjét. Témaválasztásomban a szakmai kíváncsiság vezérelt. Magyar nyelvű óvodák mesélési és verselési szokásainak összehasonlítását tűztem ki célul. Szerettem volna mélyebben megismerni azt, hogy az óvodák mennyire foglalkoznak az irodalmi neveléssel.

A dolgozatomat az előbbieken megfogalmazottaknak megfelelően 4 fő fejezetre osztottam. A dolgozatom első részében bemutatom, hogy mi az irodalmi nevelés és hogyan, milyen módszerekkel valósul meg az óvodában. A második részében tanulmányozom a mesék típusait, hogy hogyan is lehet csoportosítani őket. A mese fontos oktatási eszköz, segít megismertetni a gyerekekkel, hogy mi a jó és mi a rossz. A mesék segítenek elmagyarázni az emberek közötti kontaktust és az emberek életének egyéb helyzeteit. A mese képességfejlesztő erővel bír. A mese olvasása közben fejlődik a gyermek képzelete, produktivitása és kreativitása. A harmadik fejezetben a következő irodalmi nevelési műfajjal, a verssel foglalkozok. A versek ismételtetésével gyarapodik a gyermek szókincse, ritkán használt szavakkal ismerkedik, elsajátítja a magyar nyelv dallamát, ritmusát. Ezért nagyon fontosak a kisgyermek fejlődése alatt a gyermekversek. A negyedik fejezetben mutatom be a kutatás során kapott eredményeket. A kutatásomat két magyar nyelvű óvodában végeztem kérdőíves módszerrel. A kérdőíveket az óvodapedagógusokkal és a szülőkkel egyaránt kitölttettem, emellett saját megfigyeléseket is végeztem. Arra szerettem volna választ kapni, hogy az óvodákban mennyi minőségi időt fordítanak az irodalmi nevelésre és hogyan építik be a mindennapi tevékenységek sorába.

I. IRODALMI NEVELÉS AZ ÓVODÁBAN

Az óvodában van megalapozva az irodalmi, a zenei, sőt még a képzőművészeti nevelés. Ez a három élmény alapozza meg és segít abban, hogy a felnőtt személyisége gazdagabb legyen. Ezért is az a célja az irodalmi nevelésnek az óvodában, hogy megalapozza készségek és képességek későbbi kialakulását. Fejleszti értelmileg és érzelmileg a gyereket, segíti a kommunikációs és esztétikai készségek alakulását. Az irodalmi nevelésnek az óvodában az a célja, hogy a gyermek személyiségét fejlessze különböző élmények által. Emellett az óvodában lesz megalapozva az olvasás és a könyvek szeretete (Dankó, 2004).

Az óvodában és otthon is egyaránt fontos a mindennapi irodalmi nevelés, mivel ezáltal fejlődik a gyermek lelki egészsége. Az irodalmi neveléshez tartozik a mesélés, a verselés és a mondókázás. Ez a három cselekvés tartja fent a gyermek figyelmét, az érdeklődését és örömforrás is egyaránt. Mindezek mellett fejleszti a gyermek kommunikációs képességét. Bővül a szókincse és az anyanyelvi nevelésre is odafigyelnek. A mesék és versek segítségével kezdenek el megismerkedni az őket körülvevő világgal, a mondókák pedig a mozgásukra is hatással van. Fejleszti a finommotorikájukat és a nagymozgásukat. Úgy tartásuk, hogy, akiknek napi szinten fejlesztik az irodalmi nevelésüket sokkal nagyobb a szókincsük, mint más társaiknak (Bujdosóné, 2015).

Az irodalmi nevelésnek számos célja van az óvodában. Nagy hatással van gyermekek személyiségére, ezért elsődleges célja az önkifejezés és az anyanyelv szépségének felismerése. Emellett az a célja, hogy fejlődjön a gyermek képzelőereje, kommunikációs képessége és emlékezete (Betthelheim, 1985).

Az irodalmi nevelésnek nemcsak fejlesztő hatása van, hanem erősíti a gyermekek érzelmvilágát. Megismerkednek számos különböző mesehőssel, akiknek különböző tulajdonságaik és egyéniségük van. Ezek között a különböző egyéniségek között a gyermek megtalálja azt, ami saját magára jellemző, így tud azonosulni velük (Bauer - Giczy - Zilahi, 1988).

Az óvodapedagógusnak nagyon kell figyelnie, hogy milyen mesét, illetve verset tanít a gyermekeknek. Sok olyan irodalmi alkotás van, amelyek fejlesztik a gyerekek erkölcsi, érzelmi és esztétikai értékét. Ezeket a meséket kell előnybe helyezni. A mesék olyan irodalmi alkotások, amelyek segítségével nyújtanak és segítenek megérteni a problémákat (Betthelheim, 1985).

Az irodalmi nevelés felépítése nagyon nagy odafigyelést igényel. A pedagógusnak amelelt, hogy jól kell kiválasztania az előadni és megtanítani kívánt anyagot arra is oda kell figyelni, hogy fent tudja tartani a gyermekek figyelmét. A verseket úgy kell a gyerekekkel megismertetni, hogy önként akarják megtanulni és meghallgatni. Mert az óvodában nem a tanuláson van a hangsúly, mindent a gyermeknek kell akarni, neki kell megszeretnie és megjegyeznie (Turi, 1989).

Az irodalmi nevelés folyamán nemcsak a gyerekek egyéni tulajdonságait lehet fejleszteni, hanem közösségépítő ereje van. A csoport azonosul egymással és ezért közös élménnyel gazdagodnak. Ez azért van, mert az irodalmi nevelés csoportosan történik. Ezeknél a közös pillanatoknál törekedni kell a pedagógusnak arra, hogy nyugodt hangulatban és jó kedvvel történjen (Bauer - Giczy - Zilahi, 1988).

A mesemondás

A mesemondás többféleképpen történhet. Az első, amikor a pedagógus mutatja be a gyerekeknek, a másik, mikor a gyerekek mesélnek egy ismert vagy egy általuk kitalált történetet. Ha ismert mesét mondanak, akkor megfigyelhető, hogy elég részletességgel mondják el a mesét, több esetben még olyan nyelvi fordulatokat is mondanak, amely a mesében van. A gyerekek általi mesélésnek is vannak típusai. Az egyik, amikor a pedagógus elkezd egy mindenki által ismert mesét mondani, de a gyerekeket kéri meg, hogy folytassák. A folytatása történhet sorban, hogy minden gyerek mond hozzá valamit, vagy csak egy két gyermek is befejezheti. De lehet olyan mesefolytatás, hogy a gyerekek egy ismert mesének új befejezést kell kitalálniuk. Vagy egy ki talált történetet kezd el mesélni az óvodapedagógus, a gyerekek pedig be kell fejezniük a mesét (Dankó, 1996).

A gyerekek fantáziája és képzelőereje nagy, így lehet olyan mesemondást is tartani, hogy a pedagógus mond egy mesehőst, egy szituációt vagy helyszínt és a gyerekeknek ezekkel segítségével kell egy történetet kitalálniuk. Ez a fajta mesemondás azért jó, mert ennek segítségével fejlődik a gyermek szókincse, kommunikációs képessége és képzelőereje. Emellett van olyan mesemondási mód, ahol a gyerekek nemcsak egymásnak mesélnek, hanem eszközök segítségével (bábok, képek, macik, játékok) szemléltetik a mesét (Dankó, 1996).

Egyik különleges mesemondási típus a mese mimetizálása. Ez azt jelenti, hogy a gyerekek a mesét szavakkal mutatja be, ahnem mozdulatokkal, gesztusokkal és mimikával. Ebben az esetben beszéd nélkül játszanak el, mutatnak be egy szereplőt, amelyet a többi gyerekeknek vagy ki kell találni, vagy ők mondják meg, hogy melyiket mutassa be. Az utolsó

típusa az, amikor a gyerekeknek három szóval kell mesétmondaniuk. Ez a módszer fejleszti a gyermek képzeletét. És segíti, hogy a gyermek elmélyüljön az adott témában (Dankó, 1996).

Drámajáték és dramatizálás.

A dramatizálás egy olyan bemutatási forma, amely segítségével megismerkedhetnek a gyerekek az adott mesével. A drámajátékokat játszhatják az óvodapedagógusok és a gyerekek is egyaránt. Ebben a formában a gyerekek beleélhetik magukat a szereplők tulajdonságaiba és párbeszéd, beszélgetés folyamán ismertetik a történetet. Több eszköze is van. Eszközeihez tartozik maga az emberi test, aki játssza a szereplőket, az emberi hang és maga a környezet, amelyben játszanak (Gabnai, 2015).

A dramatizálást, a drámajátékot tarják az irodalmi- és az anyanyelvi nevelés leghatékonyabb és legtöbbször használt módszerének. A drámajátékoknak fejlesztő szerepük és hatásuk is van. Fejleszti a gyerekek kommunikációs képességét, az összefüggő beszédét, a finommotorikájukat, a verbális- és nonverbális kommunikáció eszközeit. Segít az önbizalmukat növelni és a kifejezőképességüket bemutatni (Dankó, 1996).

A drámajátékoknak közösségépítő erejük is van. Segítik a mese eljátszás közben a közös munkát, jobban összekovácsolódnak, jobban figyelnek egymásra és észrevétlenül is, de alkalmazkodnak egymáshoz (Gabnai, 1987).

Az elbeszélés

Az elbeszélés egy valóságos történet, amely segítségével a gyerekek megismerik és belátást nyernek a valós hétköznapi világba, új ismeretekhez jutnak. A gyerekek nemcsak a mese által elképzelt világot igénylik, hanem a valóságot is, hisz egyre többet látnak a világból és, hogy megértsék a körülöttük lévő dolgokat, történéseket szükségük van ezek megmagyarázására. Az elbeszélés pedig egy jó mód arra, hogy a gyerek megismerje és megértse a való világban történeteket (Dankó, 2004).

Mivel az elbeszélés a való világra épül, ezért a szereplői főleg gyerekek és felnőttek egyaránt. Az elbeszélésekben már nem szerepelnek állatok, amelyek emberi tulajdonságokkal vannak felruházva. Egy – egy elbeszélés rövid, ismert szavakat tartalmaz és könnyen áttekinthető. Az elbeszéléseknek nemcsak az a pozitívuma, hogy belátást enged a gyermekeknek a való világba, hanem fejleszti a gyermek érzékvilágát, szélesíti a látásmódját és megismeri az erkölcsi fogalmakat (Várhegyi, 1970).

Az elbeszélésnek számos típusa van. Ide tartoznak a kitaláló, a véleménykérő, a konkretizáló és heurisztikus, gondolatbefejező elbeszélések (Bújdosóné, 2015).

Az elbeszélésben a gyermek is részt vesz, így fejlődik a kommunikációs képessége és a képzelőereje. Emellett segíti a gyermekeket az önkifejezés és a meglévő ismeretek kifejezésére (Bújdosóné, 2015).

Bábjáték

A mese megismerésének és bemutatásának a következő módja a bábjáték. A bábjátéknak számos pozitív oldala van. Hatással van a gyermekek személyiségének a fejlődésére is, mivel:

- Mozgósítja az érzelmeket, egy előadás alatt több érzelm megy végbe a gyermekben;
- Szemlélteti a mese cselekményét, így nemcsak hallja a gyermek, hanem látja is. Ezáltal a gyermek hamarabb érti meg a mese cselekményét és jegyzi meg a szereplőket, a mese történetét;
- Drámai játék;
- Kontaktusteremtő ereje van, vagyis a bábok segítségével a gyermekek jobban kibontakozhatnak, növeli az önbizalmukat, bátorítja őket és meg tanulnak azonosulni a szereplőkkel;
- Fejleszti a gyermek kommunikációját, finommotorikáját, képzeletét, képzőművészetét (Csertő-Ecsedi-Nagy-Puppi,1984).

A bábjáték egy komplex folyamat segítségével hat a gyerekekre. Sajátos „varázsereje” van, amely segítségével nevelő hatással bír. Ezért fontos az óvodáskorú gyermekeket megismertetni a bábjátékkal, mivel ebben az életkorban olyan módon hat és neveli a gyermeket, mint semmi más. Mivel tekintettel van és figyelembe veszi a gyermek életkorának megfelelő életkori sajátosságokat és érzelmi kompetenciáit (Kovács-Bakos, 1995).

Az óvodáskorú gyermekek a bábra egy valós személyként, élőlényként tekint. A mesék által ismerkedik meg a környező világgal, bábozás közben fejlődik képzelőereje és saját magához mérten tud fejlődni. A gyermekek erkölcsi és esztétikai érzelmeinek nevelés szempontjából nagy hatással van. Fejleszti az erkölcsi szabályok betartását és tudatosságát. A bábjáték alatt megismerkedik, és jobban felismeri a jó és a gonosz személyeket és példákat. A gyermek átélheti és megismerkedhet az erkölcsi elégedettségével, amikor a rossz elnyeri a méltó büntetést és a jó győzedelmeskedik. A gyermekek képzelőereje életre kelti

a bábút, aminek nagy jelentősége van, mert nevelésre használhatóvá válik. Az esztétikai nevelés fejleszti a gyermekek képzeletét, művészi kifejező készségeit, fatáziáját, kommunikációs képességét, önbizalmát és a felfogóképességét (Domány, 2001).

A bábjáték az óvodában örömforrás. Az óvodai életet hangulatosabbá, kedvesebbé és színesebbé teszi. A bábjáték segítségével megismerkedik, és jobb belátást nyer az élet szépségébe (Domány, 2001).

Irodalmi nevelés (mese/vers átadásának) módszereihez tartozik a bemutatás, a bábjáték és a mesejáték. A bemutatás alkalmával a mesét, illetve a verset egyszerre kell elolvasni az elejétől a végéig. Mert, ha félbehagyódik és közben másról is beszélnek, a gyerek elfelejti a történetet, nem fogja tudni, mi volt előtte, ezáltal változhat a hangulat és egy teljesen más élményt fog így nyújtani. Bemutatás a mese és a vers teljes szövegét fel elmondani, nem a tartalmát. A bemutatás előtt a pedagógusnak át kell néznie a bemutatni kívánt anyagot, ki kell gondolnia a tanulságot és egy belső képet kell kialakítani magában. Törekedni kell a helyes artikulációra. A mimika és a nonverbális kommunikációs eszközök használatával még nagyobb hatást lehet elérni. A bemutatás során nemcsak az artikulációra kell figyelni, hanem a szavak helyes kiejtésére, a hangsúlyokra, a szünetekre, vagyis a jól kell alkalmazni a vokális jeleket (Pálfi, 2015).

A bábjátékos bemutatást több féle képpen is történhet. Bábok segítségével bemutathatja a pedagógus, illetve a gyerekek segítségével is lehet használni. Nem minden mesét lehet elbábozni, csak azokat, amelyek rövidek és kevés szereplő van benne. Az előadók mennyiségétől, illetve helyszíntől függetlenül a bábozást akkor a legérdekesebb, ha van egy bábsarok kialakítva, ahol vannak a különböző típusú bábok (ujjbáb, síkbáb, kesztyűbáb, stb) és van paraván is. A bábjáték nemcsak külalakban érdekes, hanem a fejlesztő hatása is van. Fejleszti a fantáziát, az érzelmi azonosulást, a verbális- illetve a metakommunikációt, fejleszti és erősíti az önbizalmat (Pálfi, 2015).

A mesejáték a következő módszer, amely segítségével be lehet mutatni a gyermekek számára a kiválasztott mesét. Ebben az esetben a mese szereplőivel azonosulnak az előadók és, így mutatják be a mesét. A mesejátékban részt vehet az óvodapedagógus, illetve a gyerekek is. A folyamat maga a mesének a feldolgozása, ezért, ha a gyerekekkel adják elő, akkor olyan mesét kell kiválasztani, amelyet a gyerek jól ismer, tudja a cselekményét és a szereplőit. Hogy a mese még nagyobb élményt nyújtson, a pedagógus előre elkészítheti a mese szereplőinek a jelmezét és az eszközöket. Arra oda kell figyelni az óvodapedagógusnak, hogy nem minden gyerek szeret szerepelni, aki nem akar résztvenni, azt nem kell erőltetni, ő lehet a néző (Pálfi, 2015).

Az irodalminevelés bemutatásának még nagyobb hatásának elérése érdekében a következő módszereket lehet még alkalmazni: beszélgetés, magyarázat, szemléltetés, gyakorlás, ismétlés, mesefolytatás, önálló mesemondás, mesedramatizálás, bábjáték és mese kitalálás egy megadott szereplővel vagy helyszínnel. A beszélgetés párbeszéd formájában történik. A pedagógus kérdez, a gyerek pedig válaszol. Vagy fordítva, a gyerek kérdez, ha nem ért valamit a pedagógus pedig elmagyarázza. A beszélgetés során hagyni kell a gyermeket a véleményének kinyilvánítására. A beszélgetés folyamán törekedni kell arra, hogy hatékony legyen, felszabadult és nyugodt hangulatban teljen. A magyarázat során az óvodapedagógus azokat a szavakat, fogalmakat ismerteti a gyermekekkel, amelyek nem ismertek eddig. Elmagyarázza röviden, hogy mit jelent. Ez történhet a mesebemutatás előtt, közben és után is. Mindig arra kell törekednie a pedagógusnak, hogy olyan mesét, verset válasszon ki, amelyben kevés idegen szó van, mert a gyermekek nem fogják tudni az összeset megjegyezni. Magyarázatnál mindig csak az idegen szavakat, fogalmakat kell bemutatni, a mese tartalmát és tanulságát nem kell elmondani. A szemléltetés során fel lehet keltetni, sőt fel is kell keltetni a gyerekek figyelmét, segít megérteni a szöveg tartalmát és segít rögzíteni a hallottakat. Ha az irodalmi művek bemutatása közben szemléltetnek, akkor az segít a gyerekeknek megérteni a mesét, megjegyezni a mese szereplőit és megtartja a gyerekek figyelmét. A szemléltetés módszerének alkalmazásakor a szemléltetőknél figyelemfelkeltőnek, színesnek és jól láthatónak kell lennie. A gyakorlás és ismétlés folyamatát főleg versek megismerésekor kell alkalmazni. Ebben az esetben többször egymás után el kell ismételni a gyerekeknek a tanítani kívánt verset, ezután a gyerekek maguk ismétlegessék. A cél a versek megszeretése és emlékezetbe vésése. A mesék ismétlése többféle képpen történhet. Lehet a gyermekek segítségével előadni mesedramatizálás vagy bábozás során. A gyerekek képzelőerejének fejlesztésének érdekében lehet a gyerekeknek saját maguk által egy mesét mondaniuk. A pedagógusnak az a szerepe, hogy segít megkezdeni a mesét, és ha elakadnak a gyerekek, akkor iránytmutat a folytatásban. Ez a folyamat úgy történik, hogy minden gyerek sorban hozzátesz valamit a meséhez. Emellett még lehet egy mást ismert mesének új befejezést kitalálni. Ez történhet úgy, hogy a gyerekek közösen találják ki vagy minden gyerek egyénileg (Pálfi, 2015).

II. A MŰMESE ÉS A NÉPMESE ÓVODAI JELENTŐSÉGE

Az óvodai nevelés fontos része a mese. Ez egy irodalmi műfaj, amelyet a gyerek már kiskorában is érdeklődve figyel és le tudja kötni a figyelmét. A mesehallgatás során olyan dolgokat vesz észre és olyan dolgokat tanul, amely segítségével összekapcsolódik az álmvilága és a valóság (Zilahi, 1998).

2.1.A mese hatása a gyermek fejlődésére

A mese által a gyerek meg tudja különböztetni, hogy mi a jó és mi a rossz. A népmesék egyszerű, tiszta nyelven vannak megírva. A gyerekek könnyebben érzékelik a mese történetét, mint a hagyományos felnőtt beszédet. A mesék könnyen elmagyarázhatják a gyerekeknek az emberek közötti kapcsolatokat, az emberek életének egyéb aspektusait. A mese olvasása a gyermekek képzeletét, fantáziáját és kreatív képességét fejleszti. Azok a gyerekek, akiknek folyamatosan olvasnak meséket, gyorsabban tanulnak meg beszélni és megfogalmazni a gondolataikat. Mesés motívumok és fordulatok teljes összhangot alkotnak a gyermek fejlődés-lélektani jellegzetességeivel (Kádár, 2012).

A gyermekkorban az irodalmi nevelés által kapott benyomások befolyásolják a gyermek erkölcsi nevelését, ugyanakkor befolyásolják egy felnőtt viselkedését és szocializációját. A népmesék fejlesztik a természet iránti szeretetet, hazafias érzelmeket. A mese meghallgatása közben a gyermek elkezd értékelnit és szeretni a természetet és az állatokat. A mesében szereplő állatok emberi tulajdonságokkal vannak felruházva, saját jellegzetességei vannak, így ezek miatt jól emlékeznek rájuk, nem keverik össze a szereplőket (Nyitrai, 1995).

A mesén keresztül könnyen lehet hatni a gyermeki lélekre. A mesék titkosított üzenetekként is funkcionálnak, amelyek arra szolgálnak, hogy "tudatosítják" a tudatunkat. A mesék megtanítják a gyerekeket az életre, de ezen kívül a segít megismerni és megoldani a lelki problémákat. A pszichológusok ma nagy figyelmet fordítanak a mesék feldolgozásának, illetve azok értelmének tanulmányozására, mi az üzenete, amelyet a mese hordoz magában. A mese a gyermek számára egy különleges világ, amelyben a gyermek elmerül a saját fantáziájával, érzéseivel és tapasztalataival. Minden gyermek szereti a jó mesét (Bettelheim, 1985).

A mese az ember egész életében szerepet játszik. Egyrészt a felnőtt személyiséget határozzák meg a gyermekkori meseélmények. Másrészt a felnőtt is igényli, szereti a

mesét, bizonyos helyzetekben különösen hisz igazságában, mintegy erőt merít ebből (Nyitrai, 1995).

2.2.A mese pedagógiai értéke

A mesék nagy pedagógiai értéke rendelkeznek. A mesék bemutatják a gyerekeknek a különböző nemzetek életét, a nemzeti szokásokat, a kultúrát, a hagyományokat, a természetet. A mesék tartalmát átszövi a szülőföld iránti szeretete és az igazság győzelme,(Kádár, 2012).

A mesemondásnál fontos a szöveg formája és a tartalma. Emellett, figyelembe kell venni a gyermekek életkorát és ennek segítségével kell kiválasztani a mesélni kívánt szöveget. A mese azt az üzenetet hordozza, hogy az életben a legkisebb, a leggyengébb is boldogulhat, minden rossz után jön valami jó és boldog befejezése lesz mindennek (Kádár, 2012).

Vagyis, mielőtt ismertetnénk a gyermekkel a mesét, figyelembe kell venni és át kell gondolni, hogy miről szól a mese, mi a tanulsága és milyen célt szolgál. A mese célja lehet anítás, meglepetés vagy szórakozás. Meg kell érteni a felnőtteknek is, hogy milyen erkölcsi tartalmakat tartalmaz és ezek miért fontosak a gyerekek számára (Bauer, 1995).

A nagy orosz pedagógus és író K. D. Usinszkij olyan nagy véleményrel volt a mesékről, hogy beépítette őket pedagógiai rendszerébe. Szerinte a mesék sikerének a gyermekek oktatásban az volt az oka, hogy a népművészet egyszerűsége és közvetlensége megfelel a gyermekpszichológia azonos tulajdonságainak. Usinszkij pedagógiai eszménye a szellemi és erkölcsi-esztétikai fejlődés harmonikus kombinációja volt. A tündérmeséknek köszönhetően a gyermek lelkében egy logikus gondolattal együtt nő egy gyönyörű költői kép, az elme fejlődése együtt jár a képzelet fejlődésével. Ő dolgozta ki a mesék pedagógiai jelentőségét és a gyermekre gyakorolt pszichológiai hatását (Ушинский, 2000).

A mese egy fontos oktatási eszköz, ami kialakult és bebizonyított évszázadok óta az emberek számára. Az élet, a népi oktatás gyakorlatilag meggyőzően bizonyította a mesék pedagógiai értékét. A gyerekek és a mese elválaszthatatlanok, egymásnak vannak teremtve, és a gyermekek a saját népmeséivel való ismertetést be kell vonni minden gyermeket oktatása és nevelése során. Az emberek befolyásolásának néhány módja tükröződik a népmesékben, megvizsgálják a családi oktatás általános feltételeit, meghatározzák az erkölcsi nevelés hozzávetőleges tartalmát stb (Kádár, 2012).

A mese a kultúra egyik eleme és mindenekelőtt esztétikai összetevője, ami a nép etnikai kultúráján alapul, a népi gyökerekből indul és gazdag erkölcsi és pedagógiai potenciállal rendelkezik. A világ összes meséje, akár a népi akár a szerzők által megírottak mindig tartalmazzák az igazit és a szürreálist, természetest és természetfelettit, igazságot és fantasztikust. Bő lehetőségeket teremt a hallgató kreatív képzeletének fejlesztésére, összekapcsolva figuratív gondolkodását a varázslatos, irreális tervvel. Ugyanakkor a hallgató egész érzékszervi rendszere aktiválódik: látás, hallás, szag, érintés, térbeli motormechanizmusok (Kádár, 2012).

A mese irracionális módon, vagyis a varázslat és a csoda segítségével készít fel a felnőttlétre, a felnőtt döntésekre. A mesehős, akivel a gyermek azonosul, és aki példaképpé válhat számára, épp azokat a problémákat képes megoldani, amelyekkel a gyermek is küzd, ezáltal mintát ad az érzelmi fejlődésre (Kádár, 2012).

2.3.A népmese

A mesék közt megkülönböztetünk műmeséket és népmeséket. A népmese egy olyan prózai népköltészeti alkotás, amelynek nincs szerzője és szájhagyomány útján terjed. A népmesékre jellemző, hogy epikus jellegűek és csodás elemeket tartalmaznak (Bauer, 1995).

A csodák mindig olyan alakokkal történnek meg, akik szegények, elnyomottak és valamilyen jó dolog folytán sikeresek lesznek. Ez a jó dolog, vagyis a csoda egy kaland vagy egy kilátástalannak látszó szituáció folyamán történik meg (Cs. Nagy, 1995).

A népmesékben számos párhuzam megtalálható: jó - gonosz, bátorság - gyávaság, kemény munka - lustaság. A népmesék a kedvesség, az igazságosság és a barátság alapjait képezik. A gyerek mesehallgatás közben érzelmileg aggódik a főszereplő miatt, és amikor a jó legyőzi a gonoszt az boldogságérzetet vált ki belőle. A népmese fontos szerepet játszik a gyermek érzelmi fejlődésében. Nagyon fontos, hogy a gyermek megértse, hogy a jó mindig diadalmaskodik, sose a rossz, gonosz győz. A mesebeli hősök mindig olyan tulajdonságokkal rendelkeznek, mint a bátorság, a kedvesség, a bölcsesség és a nehézségek elviselésére való képesség. Mindezek olyan tulajdonságok, amelyeket gyermekeinkben szeretnénk látni. A mese képi világa és valóságábrázolása teljes mértékben megfelel a gyermeki gondolkodásmódjának, ezért szokták a mesét azzal azonosítani, hogy a gyermek szeme által nézett világ (Kádár, 2012).

A népmesék legtöbb esetben a természetben játszódnak, ilyen helyiség az erdő, a mező, a feneketlen kutak, tavak és az éjig érő fák. Azért ezeken a helyeken játszódnak, mivel a népmesék jórészt szegény parasztokról, halászokról vagy éppen pásztorokról szólnak. Túlnyomórészt a mesehősök társadalmi rangja határozza meg az egyéniségüket. Ugyanis a hiú, fölényeskedő és gőgös gazdagok elnyerik méltó büntetésüket. Velük ellentétben a nincstelen, egyszerű és nem nagyravágyó parasztok, mezőgazdászok pedig a megérdemelt jutalmukat kapják meg (Bauer, 1995).

A népmesék főhősei nem minden esetben bátrak és okosak, akadnak olyanok is, akik ügyefogyottak, félénkek és bohókásak, (Babszem Jankó, A vitéz szöcs) de hősi cselekedeteket visznek végbe. A főhősök viselkedésmódja és magatartása változó, van, aki a hősi cselekedeteit a ravaszságának, az éles eszének és van, aki a turpisságának köszönheti. (Okos leány, A kiskanász és a farkas, A nagyot mondó legény). Ezekből kiindulva két fajta mesehőst különböztetnek meg: a rokonszenves – és az ellenszenves szereplőket. A rokonszenves szereplők legtöbb esetben jó tulajdonságokkal vannak felruházva. Ezek azok az alakok, akik talpraesettek, rafináltak és megfelelőbb életet szeretnének maguknak. Az ellenszenves mesehősök ügyefogyottak, furfangosak és cselszövők (Bauer, 1995).

A népmesék előadásmódja eltér a többi mesétől. Tudniillik a népmesék attribútuma a drámaiság, emellett egyszerű nyelvezetű és emóciós impulzusokkal van tele (Szávai, 2009).

A népmeséknek nemcsak egyedi stílusuk van, hanem műfajilag is különböznek. Három népmese típust különböztetünk meg: az első típusa a tündérmesék. A tündérmesék a legszórakoztatóbbak közé tartozik. Szereplői között gyakran találhatóak meg képzeletfeletti lények és természetfeletti tárgyak. Ezekkel a misztikus dolgok segítségével oldja meg a feladatait, ér el az út végére és éri el a célját (Cs. Nagy, 1995).

A második típusa az állatmesék. Az állatmesék különleges tulajdonságai, hogy az állatok emberi tulajdonságokkal vannak felruházva. Ennek köszönhetően az állatok tudnak beszélni, vannak emberi érzéseik és tulajdonságaik. A szereplők, általában két állat között rivalizálás van. Ez a rivalizálás azért lehetséges, mert ellentétes tulajdonságokkal vannak felruházva. Ebből kifolyólag az egyik állat kedves, félrevezethető és ártalmatlan, míg a másik az eszes, cselszövő és befolyásoló tulajdonságokkal rendelkezik (Bauer, 1995).

A harmadik típusa a tréfás mese. A tréfa mesék nemcsak szórakoztatóak, hanem tanulságosak. A tanulság a szereplő jellemkomikumában rejlik. A tréfa mesének még vannak altípusai is. Ide tartozik még a hazugságmesék, a falucsúfolók, a láncmesék és a

csali mesék. A hazugságmesék mindig egyes szám, első személyében vannak megírva, tehát a mesemondó, úgy mondja, mintha saját magával történt volna meg. A hazugságmesé tartalmilag nem függ össze. Minden mondatában ellentmondás van. A falucsúfolók a szomszéd, ritkább esetben a saját falujuk vezetőségét, történetét vagy lakosai cselekedeteit mondják humoros formában el (Bauer, 1995). A falucsúfolókat főleg az idősebb gyermekek kedvelik. Ezzel ellentétben a láncmeséket már óvodáskorban is lehet mondani a gyermekeknek, amelyet előszeretettel hallgatnak, illetve tanulnak is meg. A láncmese egyedi tulajdonsága az, hogy vannak részei, amelyek az egész mese alatt ismétlődik. És ez a visszatérő részlet ragadja meg a gyermekek figyelmét. A láncmesék hosszabbak, mint a csalimesék, mivel vannak részei, amelyek pár soronként ismétlődnek. A csalimesék pedig rövid, pár mondatos történetek, amellyel rászedi a hallgatóságot és ezáltal lesz tréfás. Ezek a mesék a hangulat fokozására használhatóak (Cs. Nagy, 1995).

A népmesék sajátossága, hogy belátást engednek a nép történetébe. Rávilágít a régmúlt sámanisztikus szokásokra, hagyományokra, emellett bemelátást enged a társadalmi struktúrákba és motívumokba. A népmesék szájról szájra terjedtek. Ezért nem lehet a mesemondókra azt mondani, hogy magának való, mivel mindig van közönsége, akik előtt mesélhet. A legjobban azt szeretik a mesemondók, ha aktív a hallgatóság. Ha beleszólnak, nevetgélnek. Így sok esetben a mesés egy új változata alakult ki (Szávai, 2009).

A népmesék mondása alkalmakhoz voltak kötve. Volt falun belüli és falun kívüli előadás. A falun belüli évszakhoz köthető munka pihenőidejében volt lehetőség. Ilyen alkalomk volt a kukoricafosztás, a fonó vagy a tollfosztó. Míg a falun kívüli különböző szállásokon, katonai szálláson vagy műhelyekben). Emellett még előfordult vásárokon is a nép szórakoztatása céljából (Szávai, 2009).

A népmesék legtöbb esetben a hallgatóság, a nép vágyait tükrözik. Mivel a nép arra vágyik, hogy a rossz után jön a jó, és a gonoszok elnyerik méltó büntetésüket. De mivel a valóságban nem gyakori az ilyen fordulat, ezért mesélés közben élük ki óhajukat. Nagyon ritka esetben fordul elő, hogy a népmesék kimenetele nem pozitív. Ugyanis minden mese telis tele van csodákkal. Ezek a csodák nem engedik meg a negatív végkifejletet. Sok esetben fordul elő halál a mesében, a gonosz is megkapja a büntetését, de a végén mindig a hős arat győzelmet vagy a szegényből lesz gazdag, esetleg a jó tulajdonságokkal felruházott szereplő megtalálja igaz szerelmét (Bauer, 1995).

III. A VERS, ÉS ANNAK HATÁSAI A GYERMEKEKRE

A játékos, dallamos versikék fontos részt képeznek a gyermekek életében, fejlődésükben. Szinte minden életkornak megfelelően van valamilyen verses szöveg. Az óvodai irodalmi nevelés alapozza meg az olvasóvá válást. Pálinkás Gyurka Lázár Ervin Bab Berci kalandjaiban jól kifejtette, hogy miért is fontos minél fiatalabb korban elkezdni a gyermekeket megismertetni a versekkel.

„Nem foglalkozom ficni-fecni könyvekkel meg újságokkal. Ha én teremtek egy verset, akkor nagy titokban elvetem.

- *Elveted? Mint egy magot? A földbe?*

- *Pontosan – bólintott Pálinkás Gyurka – És ha jó az a vers, akkor kikel. Rügyezik, kibomlanak a levelei, virágzik, áradnak benne a nedvek, zöldell, fénylik, ragyog. És akkor már kit érdekel, hogy ki vetette? Az a fontos, hogy az emberek magukba szívják belőlük a ragyogást” (Lázár, 1989, 15. o).*

A mese után a következő nagy irodalmi műfaj a líra. A lírához tartozik a vers és a mondóka. Ez az első irodalmi műfaj, amivel a kisgyermek találkozik. A lírai szövegek verses formájúak. A felnőttek adják át a gyermekeknek. Ide tartoznak a dajkarímek és a rajztanító mondókák (pont, pont, veszöcske). A dajkarigmuson belül megkülönböztetünk kézzjátékokat (ez elment vadászni...), mozgásfejlesztő, hintáztató rigmusokat (sétálunk, sétálunk...), és önmegismerő mondókákat (ciróka, maróka...). Ebbe a csoportba tartoznak még azok a mondókák, amiket a gyermekek egymásnak mondanak. Ilyen mondóka az állatmondóka (Katalinka szállj el...), játékmondóka körjátékhoz, fogócskához (hosszú lábú golya néni), hónapsorolók (január elől jár...) és a kiszámolók (Ecc-pecc, kimehetsz). A halandzsaversekről és a csúfolókról sem szabad megfeledkezni (Éni, péni..., Árulkodó Júdás...) (Zilahi, 1998)

A gyermekmondókák minden paraszti családnál hallható volt. Ezzel szórakoztatták a gyerekeket. A gyermekmondóka a népi gyermekköltészet fontos része. Két rétege van:

1. Felnőttek mondókái a gyermekeknek.
2. Gyermekek mondókái saját maguknak vagy társaiknak.

A népi mondókákban megjelennek a sámánisztikus elemek, a népi babonák és hiedelmek. Ezek a hiedelmek megfigyelhetőek azokban a mondókákban, amelyeket akkor mondanak, amikor az első tejfog kihullásakor mondanak (Egér, egér, kiséger van-e fogad hófehér? Hoztam neked tejfogat! Adjál nekem vasfogat!) vagy fürdés után mikor bedugult a gyermek füle (Kékkő, veres kő, bújj ki kígyó a fülemből) (Bauer, 1995).

A népi gyermekversek tartoznak a játékdalok. A játékdalok nem mások, mint dallamos mondókák. Amelyeket játékok során alkalmaznak. Gáspár János előtt senki nem volt, aki összegyűjtötte volna a játék leírását, a dallamát és a szövegét egy helyre. Am olyan könyv már megtalálható volt, amelyben a játékok vagy szöveggel, vagy dallammal jelentek meg. De a három egy könyvben nem szerepelt (Bauer, 1995).

Gáspár János 1995-ben kiadta a Csemegék című kötetét, amelyben megtalálhatóak voltak a népi játékok és dalszövegek. Azért gyűjtötte össze a népi játékokat és dalszövegeket, hogy ezek fentmaradjanak a következő generációk és, hogy megőrizték népköltészet népi alkotásait (Bauer, 1995).

Kiss Áron Magyar gyermekjátékok című gyűjteményében leírta a falusi gyermekek körében használatos gyermekjátékokat (Bauer, 1995).

A gyermekjátékok eddigi legteljesebb gyűjteménye a Magyar Népzene Tára „Gyermekjátékok” I. kötetében található meg. Az I. kötet 1161 magyar népi gyermekjátékot tartalmaz (Bauer, 1995).

A versek és a mondókák rendkívül nagy hatással vannak a kisgyermekre. Segíti őket a mozgástanulásban, mivel a mondókázás, a verses mondóka fontos eleme a ritmus (Daróczi, 2014). A ritmus az, ami a gyermek érzelmét gazdagítja. A vers ritmusa különböző hatással van a gyermekekre. Ha egy vers gyors lüktetésű, akkor a gyermeket élénkké teszi, ha pedig a versnek lassú a ritmusa, akkor az megnyugtatja, lecsendesíti a gyermeket vagy éppen unalmat vált ki belőle. Nemcsak a ritmus van hatással a gyermekekre, hanem a hangok is. A magán- és mássalhangzók is érzelmkeltő hatással bírnak. A magánhangzók közül a magas hangok vidámak, tréfásak és pattogósok. Velük ellentétben a mély hangok szomorúak és rejtelmeseek. Ugyanúgy, mint a magánhangzók a mássalhangzók is lehetnek lágyak és kemények. Tehát a vers bemutatásakor a gyermek érzélemlát lehet formálni, változtatni (Dankó, 2004).

A vers hallgatásával és mondogatásával nemcsak a gyermekek érzélemlát lehet alakítani, hanem az erkölcsi érzelmeit is lehet formálni. A gyermekek erkölcsi érzelmeire azok a művek hatnak, amelyek az egész mese alatt optimistává, jókedvűvé teszi őket és pozitív befejezésűek (Dankó, 2004).

„A kisgyermeknek a vers iránti fogékonysága azon alapszik, hogy a ritmus és a hangzás, amely megragadja, ugyanahhoz az érzékletes, érzelmekkel átszőtt, élményközel sémához tartozik, mint a mozgás, amelyet helyettesít, és a hangulat, amelyet kifejez” (Mérai, Binét, 1978, 236. oldal).

A mondókákat kétféleképpen lehet megkülönböztetni. Az egyik a felnőttek mondókái a kisgyermekeknek, a másik pedig a gyermekek mondókái. A felnőttek mondókái a kisgyermekeknek azt a célt szolgálja, hogy ezek által tanul a gyermek. A szülők a gyermekeket szórakoztassák, tanítsák. Ide tartoznak az altató dalok, az ujjkiolvasók, a tenyeresdi, a lovagoltatók és a cselekvésre tanító mondókák (például tapsoltatók, állni, járni, táncolni, stb motiválók). Ezek a mondókák általában rövidek, ritmusosak és a gyermek korához, fejlettségéhez vannak mérve. A másik csoportba tartoznak azok a mondókák, amelyek egy játékhoz vagy természeti, társadalmi környezethez kapcsolódnak. Ide sorolhatjuk a naphívogatókat, az esőüdvözlőket, állathívogatókat, kiszámolókat. Ezek a mondókák segítik a gyermek tájékozódását a természeti és társadalmi környezetben, megismerik az időjárást és az állatokat. A legtöbb gyermekköltészetben megjelennek a sámánisztikus elemek (Gólya, gólya gilice, Sárga lábú kiskakas, Katalinka), illetve a babonák és hiedelmek is (Egér, egér, kiséger, Kékkő, vereskő, Fecskét látok) (Bauer, 1995).

A versek és a mondókák ismételtetésének, megtanulásának nagyon fontos szerepe van az óvodáskorú gyermekek életében. Ezek segítségével gyakorolják önkéntelenül a hanglejtsést, a hangsúlyt, a ritmust és a beszédtempót. Ezen kívül a versek és mondókák segítségével tanulja meg a tiszta beszédhallást, a helyes légzést és az artikulációt (Dankó, 2016).

Nemcsak a helyes beszédet, az artikulációt és a ritmust fejlesztik a gyermekversek, hanem a gyermek érzelmvilágát is. Míg a kiscsoportban a ritmus az, ami felkelti a gyermek figyelmét, hisz érzi, hogy ez gyors vagy lassú lüktetésű. Addig a középső- és a nagycsoportban a költői kép is előtérbe kerül. És a költői képek megjelenése egyes pszichikai folyamatok elindítója (Bauer – Giczy - Zilahi, 1988).

A gyermekek verstanulásánál megfigyelhető, hogy hamarabb jegyzi meg azokat a verseket, amelyek valamilyen emlékezetes élményhez kapcsolódik. A verstanulásnak ezért könnyednek és feszélyezetlennek kell lennie. A verstanulásnál mindig az elejétől a végéig kell ismételni. Nemcsak egy-egy részletet kell kiragadni, hanem az egész verset el kell ismételni. Ezen kívül a gyermekek verstanulására nagy hatással van az óvodapedagógus hangulata és kedélyállapota. Ezért a pedagógusnak motiválónak, jókedvűnek és buzdítónak kell lennie (Zilahi, 1998).

A vers tanításakor nem kell kijelenteni, hogy ezt a versikét fogják tanulni, hanem csak egyszerűen ismételtetni kell velük. A gyermekek többsége nem fog elsőre figyelni, időt

kell hagyni, hogy felkeltse a gyermekek figyelmét a vers és akkor már ők is ismételni fogják a csoporttal együtt (Dankó, 2004).

Az óvodapedagógusnak a versek tanításakor igyekezni kell, hogy olyan környezetben történjen, olyan örömteli élmény legyen köthető hozzá, hogy a gyermek könnyen fel tudja majd idézni. Egyszerre nem szabad sok mindent tanítani nekik, hisz a figyelmük nem köthető le sokáig, ezért, ha már nem figyelnek, nem is fogják tudni megjegyezni a verset vagy a mondókát (Bauer, Giczy, Zilahi, 1988).

A versmondáshoz nem szükséges eszköz. Kizárólag akkor kell bábokat, macikat vagy játékokat használni, ha olyan a körülmény, amiben elhangzik. Azért nem szükséges a versmondáshoz eszköz, mert az eszközökkel jobban szeretnek játszani és nem értik, minek nem játszhatnak önállóan vele (Zilahi, 1998).

A vers megismertetése a gyermekekkel egy komplikált folyamat. Ezért fontos, hogy kellőképpen felkészüljön a pedagógus és, hogy a vers tanítád fokozatosan legyen felépítve. Az óvodapedagógusnak a felkészülés folyamatában az első lépés az, hogy kikeresi a tanítani kívánt verset és megismerkedik vele. A szöveget megismétli, eldönti a bemutatás körülményeit. Előkészíti a használni kívánt tárgyakat, játékszereket, esetleg szemléltetőnek használt képeket (Zilahi, 1994).

Nem bemagoltatni kell a gyerekekkel a verseket, hanem arra kell törekedni, hogy a vers életre keltsék a gyerekekben. Hogy átérezzék a hangulatát és a tartalmát. Ezért a foglalkozásra hangolódás után ismertetni kell a verset, de ne szabad azt mondani neki, hogy ezt meg kell tanulniuk. Hanem csak párszor fel kell olvasni a gyerekeknek. Miután megismerkedtek a szöveggel az ismeretlen szavakat kell megbeszélni. Az ismeretlen szavak megbeszélése után a pedagógusnak megint el kell olvasnia. Ügyelnie kell az artikulációra, a tiszta és helyes kiejtésre. Ügyelni kell a hangsúlyokra, a szünetekre. Mivel ezek egyvelege teszik érthetővé. A pedagógus könnyíthet magának annyit, hogy előre aláhúzza a hangsúlyos szavakat, így a gyerekeknek a bemutatáskor egyszerűbb a vers felolvasása (Zilahi, 1994).

A hangsúly lényeges része a verstanításnak. De nem szabad túlzásba esni vele. A sok hangsúly zavartabbá, ingerültté és nyugtalanabbá teszi a verset, míg a kevesebb hangsúly nyugodtabbá, lágyabbá és egyenletesebbé. Ezért kell a pedagógusnak a megtalálni a megfelelő tempót. A tempót lehet változtatni, ami által nem lesz unalmas az előadás (Zilahi, 1994).

A verseket többször el kell őket ismételtetni először soronként, majd nagyobb részekkel. De mindig az egészet kell, nemcsak pár sort belőle. Az elejétől a végéig meg kell

ismételni. Az ismétlés módja lehet: csoportos és egyénekenkénti is. Mivel az óvodások képesek megjegyezni úgy is a verset, hogy csak ismételtetik. A legjobban akkor tanulnak meg valamit, legyen az vers vagy mondóka, hogyha napi szinten hallják és valamihez tudják kötni. Valmilyen helyszínhez, valmilyen cselekvéshez vagy személyhez. Ezért fontos, hogy a verstanulás feszültségmentes légkörben legyen (Zilahi, 1994).

IV. A MESÉLÉS ÉS A VERSELÉS SZEREPE AZ ÓVODÁS GYERMEKEK FEJLŐDÉSÉBEN

4.1.Kutatási cél, hipotézis

Szakedolgozatom és a kutatásom célja, hogy felmérjem, az óvodai program keretében milyen lehetőség nyílik az irodalmi nevelésre, azaz a mese-vers tevékenység megélésére, ezek milyen formában valósulnak meg. Érdekel továbbá, hogy az óvodások mennyire ismerik a meséket, illetve a verseket, mennyire igénylik az irodalmi alkotásokat az óvodában és otthon egyaránt.

Hipotézisek:

H1: Az óvodások életében fontos szerepet játszanak az irodalmi alkotások, ezen belül is a mese.

H2: Több mesefilmet néznek a gyerekek, mint hallanak, otthon.

H3: Az óvodások szeretnek egy képről vagy maguktól kitalálni mesét, történetet és ezeket játékukban újraélni.

4.2.A vizsgálat körülményei, helyszíne

A kutatás helyszínéül két kárpátaljai óvodát választottam: a Somi Csicsergő Óvodát és a Csonkapapi Napocska Óvodát. Mind a két óvoda a beregszászi járásban található. Az óvodák magyar tannyelvűek.

A Somi Csicsergő Óvodában két csoport van, kis- és nagycsoport. A két csoportba összesen 34 gyerek jár. Az óvodában 4 pedagógus dolgozik. Nemcsak magyar gyerekek járnak az intézménybe, van 4 gyerek, akik Kastanovóról járnak óvodába, ők ukrán anyanyelvűek.

A Csonkapapi Napocska Óvodában két összevont csoport működik. A bölcsődé-kiscsoport és a középső csoport-nagycsoport. Összesen 32 gyerek jár az óvodába. Ebből 15 kiscsoportos, 17 pedig nagycsoportos. 3 óvodapedagógus és 2 dada foglalkozik a gyerekekkel. Az óvodába csak magyar anyanyelvű gyermekek járnak. A gyerekek Csonkapapiban, Kisapiban és Hetenyben élnek.

4.3.Kutatási módszerek és minta bemutatása

Kvantitatív kutatási módszert választottam, ezen belül is kérdőíves technikát (1., 2., 3., 4. melléklet). A módszert célszerűnek találtam, hisz segítségével alaposan, illetve részletesen megismerhettem az otthoni és az óvodai mesélési módszereket.

A két óvodában dolgozó óvodapedagógusok és az óvodákba járó gyerekek szülei töltötték ki a kérdőíveket. Illetve saját megfigyeléseket végeztem. A kérdőíveket Nyitrai Ágnes kutatása során felhasznált kérdőívekből állítottuk össze. Nyitrai Ágnes 1989-ben végzett kérdőíves felméréseket a Budapesti XIV.kerület óvodásainak szüleivel. A kérdőívet ebből a kutatásból vettük és dolgoztuk át. Ezt a felmérést találtuk alkalmasnak arra, hogy megismerjük az óvodások családjában történő irodalmi nevelés sajátosságait. A saját kutatásunkban használt kérdőívet lerövidítettük és egyszerűsítettük. Mivel figyelembe vettük azt, hogy a szülők a túl hosszú és bonyolult kérdőívre nem megfontolt válaszokat adnának, vagy egyáltalán nem válaszolnának. Azokat a kérdéseket hagytuk meg a család anyagi és társadalmi helyzetére vonatkozóan, hogy milyen végzettséggel rendelkeznek a szülők, mi a foglalkozásuk és kikkel élnek egy háztartásban. Ebben a kutatásban használt kérdőívbe változtatás nélkül vettük át azokat a kérdéseket, amelyekből megtudhattuk, hogy milyen a gyermek viszonya a könyvekkel, mesével, illetve, hogy milyen mesélési szokásaik vannak (Nyitrai, 1995).

Nyitrai Ágnes egy másik kérdőívét is átvettük a kutatásunkhoz, amely az óvodapedagógusokhoz szólt. Ezt a kérdőívet is átdolgoztunk, de vannak olyan kérdések, amelyeket változtatás nélkül vettünk át. A kérdőív 33 kérdést tartalmaz, amelyből megtudhattuk, hogy milyen mesélési-verselési szokások vannak az óvodában, milyen a gyerekek viszonya az irodalmi neveléshez. Az óvodapedagógusok között egy másik fajta felmérést is végeztünk. Ebben a felmérésben arra szeretünk volna választ kapni, hogy a pedagógusok mennyire vannak tisztában azzal, hogy mi a gyermek kedvenc meséje, verse, dala, mondókája, esetleg van-e valami, amelyet nem szeret. Ehhez a felméréshez változtatás nélkül vettük át Nyitrai Ágnes által összeállított kérdőívet.

Emellett saját megfigyeléseket is végeztem az óvodában. A megfigyeléshez szükséges kérdőíveket ismét a Nyitrai Ágnes által összeállított kérdőívekből állítottuk össze. Ezekben a kérdőívekben is voltak olyan megfigyelési szempontok, amelyeket változtatás nélkül vettünk át. A megfigyelés során azt szeretünk volna megtudni, illetve megfigyelni, hogy milyen szépirodalmi- és meséskönyvek vannak az óvodában, melyeket használhatják a gyerekek. Hogyan kezdeményez a pedagógus, illetve hogyan zajlik egy mese-, versolvasás.

Milyen eszközei használ, emellett milyen verbális és non-verbális megnyilvánulásai vannak.

A két óvodában összesen 140 kérdőívet osztottam ki: Csonkapapiban 68 db, míg Somban 72 db-ot. Papiban összesen 32 db kérdőívet kaptak a pedagógusok és 32 db-ot a szülők. Somban 34 db kérdőívet kaptak a szülők és 38 db-t a pedagógusok.

Kutatásom során 4 más-más típusú kérdőívet használtam. Egyik típusú a szülők otthoni mesélési és verselési szokását kérdezte meg. Az óvodapedagógusok 2 típusú kérdőívet kaptak, amelyben a pedagógusi munkájukat térképezte fel. A negyedik típust én töltöttem ki megfigyeléseim során.

A szülőknek szóló kérdőívben arra kerestem a válaszokat, hogy a szülők szerint mennyire szeretik a meséket a gyerekeik, illetve hogyan találkoznak otthon a mesével, verssel? Milyen fajta meséket kedvelnek, illetve az előre megírt mesekönyvekből vagy könyv nélküli, a szülők által kitalált történeteket szeretik-e jobban? Ezen kívül milyen gyakran igénylik a mesemondást.

Az óvodapedagógusok 2 típusú kérdőívet kaptak. Az egyik kérdőívet minden gyerekre egyénileg töltötték ki, amelyben arra kaptam választ, hogy az óvodapedagógus szerint az óvoda mennyire szereti a mesélést, mi a kedvenc meséje, verse, mondókája és dala. Emellett van-e olyan, amit nem szeretnek. A másik típusú kérdőívben abba kaptam betekintést, hogy honnan szerzik be a foglalkozáshoz szükséges könyveket, vannak-e az óvodában található könyvek közül olyanok, amelyeket a pedagógus szeret, illetve nem szeret használni. Hogyan szeret jobban mesélni? Képekről vagy mesekönyvből? Milyen gyakran alkalmazzák mesélést, a napszak melyik időszakában? Milyen verseket szeret a pedagógus, mikor használják a verselést. Emellett milyen hangulatban szoktak tölteni ezek a foglalkozások.

4.4.A kutatás eredménye

A 140 kiosztott kérdőív közül 101 db-t kaptam vissza. Ebből 60 kérdőívet Somból, 41 db-t pedig Csonkapapiból. Csonkapapiban a szülők 19 kérdőívet adtak vissza, az óvodapedagógusok pedig 17 db-t. Somban 25 szülő töltötte ki a kérdőívet, az óvodapedagógusok pedig 37 db kérdőívet töltöttek ki.

Megfigyeléseim alapján mindkét óvodában nagy hangsúlyt fektetni az irodalmi nevelésre. A mesélésre és a verselésre, mondókázásra egyaránt. Az óvodapedagógusok elmondásai alapján nincsenek megelégedve az óvodában megtalálható szépirodalmi-, illetve

mesekönyvekkel. Az állam biztosít nekik anyagi keretet a könyvek megvásárlásához. Amely könyvek megtalálhatóak az óvodában, azt mind a Magyar Államtól, illetve a Kárpátaljai Magyar Pedagógus Szövetségtől kapták. A foglalkozásokhoz szükséges módszertani anyagot az internet segítségével szerzik meg. Ritkább esetben a pedagógusok saját finanszírozással az internetről megrendelik a magyarországi könyvet, amelynek költségéhez mindenki hozzájárul. Elég sok könyv van mindkét óvoda tulajdonában.

1. számú táblázat: A Csonkapapi Napocska és a Somi Csicsergő Óvoda kiscsoportainak gyermekkönyvei

	Csonkapapi Napocska Óvoda	Somi Csicsergő Óvoda
Kedvenc gyerekkönyvek	Palóc mesék	Hetvenhét magyar népmese
	Magyar népmesék	Fekete István: Vuk
	Székely népmesék	Felix Salten: Bambi
	Kleinheincz Csilla: Ólomerdő	Csukás István: Pom-pom
	Dávid Ildikó (szerk.): Kerekecske dombocska	Benedek Elek állatmeséi
	Antal Nikolett: Répa, retek, mogyoró	Rangáné Lovas Ágnes: Kacor király
	A gólya(képeskönyv)	Grimmlégszebb meséi
	A hangya (képeskönyv)	-
	Diószegi István: Süss fel nap	-
	Nem szeretik ezeket a könyveket	-
-		Tusnády Mária: Hópelyhecske

Forrás: Saját szerkesztés, 2020

A táblázatban megfigyelhető, hogy a két óvoda más könyveket szeret alkalmazni a kiscsoportban. A Somi Csicsergő Óvodába kiscsoportjának a pedagógusai szerint A kacor király, a Grimm mesék és Benedek Elek meséi a gyerekek kedvencei. Ezeket a könyveket igénylik többször. Míg a Csonkapapi Napocska Óvodában a pedagógus inkább a különböző népmeséket és a mondókás, verses könyveket használják jobban. Véleményük

szerint: „A mondókákat a kiscsoportos gyerekek könnyen megtanulják, ezért szeretem ezeket jobban alkalmazni napközben. A délutáni pihenőkor én is mesét olvasok nekik”. A pedagógusok elmondásai alapján nem sok olyan könyvet találtak, amely ne tetszett volna nekik. Somban két könyvet írtak, amelyet nem szeretnek használni. Az egyik a Bambi, a másik pedig a Hópelyhecske. Ezt a két könyvet azért nem szeretik használni, mert a pedagógusoknak nem tetszik a történet. Szerintük még nem ilyen kisgyerekeknek való.

2. számú táblázat: A Csonkapapi Napocska és a Somi Csicsergő Óvoda nagycsoportainak gyermekkönyvei

	Csonkapapi Napocska Óvoda	Somi Csicsergő Óvoda
Kedvenc gyerekkönyvek	Palóc mesék	Magyar népmese
	Magyar népmesék	Andersen: Pöttöm Panna
	Székely népmesék	A három kismalac (népmese)
	Kleinheincz Csilla: Ólomerdő	Csukás István: Pom-pom
	Rangéné Lovas Ágnes: Kacor király	Szurkoshátú szalmaboci (ukrán népmese)
	Tél/Tavaszi/Nyár/Ősz című mesegyűjtemények	Kishableány (Walt Disney által)
	A három kismalac (népmese)	Hófehérke (Walt Disney által)
	Arany László: Kiskakas gyémántfélkrajcára	Andersen meséi
	-	Grimmlegszebb meséi
	-	Alan Milne: Micimackó
Nem szeretik ezeket a könyveket	-	Szépség és a szörnyeteg (Walt Disney által)
	-	Egyszemű, kétszemű, háromszemű (magyar népmese)
	-	Holle anyó (Grimm mese)

Forrás: Saját szerkesztés, 2020

A két óvoda nagycsoportosainál már több hasonlóság is felfedezhető. A nagycsoportban már több mesét alkalmaznak, mint mondókát. Mindkét óvodában látható hasonlóság a mesék között. Szívesen mondanak a pedagógusok különböző népmeséket és állatmeséket.

Az egyik Papiban dolgozó óvodapedagógus szerint: „Azért szeretem ezeket a könyveket, főleg a népmeséket, mert ízes magyar tájszavak is vannak bennne, viccesek és emellett tanulságosak is”. Ilyen mese a Három kismalac és a magyar népmesék. Megfigyelhető, hogy a papiban dolgozó óvodapedagógusok arra a kérdésre, hogy melyik gyermekkönyvet nem szereti, arra nem írtak semmit, vagy csak azt, hogy még nem találkozott olyan könyvvel. Somban úgy gondolják, hogy a Szépség és a szörnyeteg, a Holle anyó és az Egyszemű, a kétszemű és a háromszemű című magyar népmese nem megfelelő a gyermekek számára és, ezért nem szeretik alkalmazni. Az ezeket a meséket író óvodapedagógusok szerint: „Ezekre a mesékre az óvodás gyerekek nem állnak készen, nem értik meg a lényegét.”Az óvodapedagógusok mindkét csoportban próbálnak olyan meséket kiválasztani, amely érdekli a gyermeket, vicces, könnyen érthető és mindemellett tanulságos is.

A pedagógusok mindkét óvodába egyetértettek abban, hogy kiscsoportban a gyerekek jobban szeretnek képeskönyvet nézegetni, az alapján mesét kitalálni, mint az előre megírt mesét hallgatni. Ezzel ellentétben megfigyelhető mindkét óvodában, hogy jobban szeretik a meséket hallgatni vagy mesét ki találni, de már kép nélkül. De nemcsak a mesélésre fektetnek nagy hangsúlyt az óvodákban, hanem a gyermekversekre is.

3. számú táblázat: A Csonkapapi Napocska és a Somi Csicsergő Óvoda kiscsoportainak gyermekversei

	Csonkapapi Napocska Óvoda	Somi Csicsergő Óvoda
Kedvenc gyerekverse	Gyere tavasz várva várlak	Weörös Sándor: Bóbita
	Gomba, gomba, gomba	Kecskés Béla gyermekversei
	Csoóri Sándor: A szamárnak nagy a füle	Szalai Borbála gyermekversei
	Baktat a kis katika	Gryllus Vilmos: Tavaszi felhők
	Felmászott a nyúl a fára	Kipp, kopp, ki kopog
	Petőfi Sándor: Arany Lacinak	Weörös Sándor: Haragosi
	ifj. Vízi István: Isten ajándéka	Gazdag Erzsébet: Csigabiga néne
	Gerzsenyi László: Apu játzott velem	Csoóri Sándor: Dióbél bácsi

A táblázatban megfigyelhető, hogy milyen gyermekverseket szeretnek a gyerekek. A pedagógusok szeretik alkalmazni a teljes nap folyamán a gyermekverseket, mivel általuk bővül a gyermek szókinése, a hangsúlyosságra jobban figyelnek, emellett fejlődik a ritmusérzékük. Játékosan fejleszthetik a gyerekeket és emellett nagyon élvezik a mozgásos mondókákat. Papiban az egyik óvodapedagógus nagyobb hangsúlyt fektet a vallásos versekre. Állítása szerint a vallás fontos már kisgyermekkorban is és a vallásos versek is lehetnek rímesek, ezáltal könnyen megtanulják a gyerekek. Somban pedig arra fektetnek nagyobb hangsúlyt, hogy a hozzájuk közel álló irodalmi alkotásokkal, versekkel ismertessék meg a gyerekeket. „Falunk költőjének, Kecskés Bélának a verseit minden falubelinek ismernie kellene. Ezért ha lehetőségem van, akkor ezeket a verseket tanítom a gyerekeknek”. Megfigyelhető, hogy a kiscsoportban inkább a mondókák, valamilyen mozgással kísért versek fordulnak elő jobban.

A 4. számú táblázatban a nagycsoportosok kedvenc gyermekverseinek a listája látható. Itt már észrevehető, hogy előfordulnak még mozgásos mondókák, de több gyermekverset tüntettek fel az óvodapedagógusok.

Egyik óvodában sem írtak olyan gyermekverset a kiscsoportot vezető óvodapedagógusok, amelyeket ne szeretnének. Ezzel ellentétben, a nagycsoportban már előfordulnak ilyen versek a somi óvodában. Ilyen vers a Törpetánc, Esik a hó és a Farsangi maskarák. De ezeket is csak azért nem tanítja a pedagógus, mert ő nem szereti, nem tartotik a kedvencei közé.

4. számú táblázat: A Csonkapapi Napocska és a Somi Csicsergő Óvoda kiscsoportainak gyermekversei

	Csonkapapi Napocska Óvoda	Somi Csicsergő Óvoda
Kedvenc gyerekverse	Nyuszi néni	Piszkos a kezem, meg a tenyerem
	Az Úr Jézus megszületett	Kecskés Béla: Szól a tavasz: itt vagyok!
	Aranyisi Ervin: Levél a mikuláshoz	Reményik Sándor: Hálaadás
	Mentovics Éva: Holdas éjek vándora	Donászy Magda: Óvodától iskoláig
	Az óvodás minden reggel	Donászy Magda: Hóember

	Szappanozó	Szabó Lőrincz: Falusi hangverseny
	-	Gedeon Ferke: Őszivers
	-	Weöres Sándor: A tündér
	-	Weöres Sándor: A galagonya
Nem szereti ezeket a gyermekverseket	-	Tamkó Sirató Károly: Törpetánc
	-	Szabó Lőrinc: Esik a hó
	-	Tarbay Ede: Farsangi maskarák

Forrás: Saját szerkesztés, 2020

Kíváncsi voltam arra, hogy az óvodapedagógusok szerint mire lenne szükség az irodalmi nevelés még hatásosabb legyen. A két óvodakülönböző dolgot mondott. Míg a papi óvodában dolgozó pedagógusok szerint több mesekönyvre és képeskönyvre lenne szükség. Emelett több időre az irodalmi nevelésre. Olyan foglalkozást szeretnének, amelyen csak a mesélésről, a meseről szólna. Szeretnének még olyan képeskönyvet, amelyeket a foglalkozások során fel tudnának használni, például az egészségtan foglalkozásokhoz. Addig a Somban dolgozó óvodapedagógusok több eszközt, bábjátékot, bábokat, illetve képeket szeretnének, amelyek segítségével még élvezetesebbé és varázslatosabbá lehetne tenni a mesélés folyamatát.

Az óvodapedagógusok szeretnek a gyerekeknek képekről mesélni. Papiban, a kiscsoportban a pedagógus szeret a vadállatokról képeskönyvek segítségével mesélni: „Mert a vadállatok közül a gonosz a farkas. Mint, például a három kismalac mesénél is jobban el tudják képzelni, hogy ki a jó és ki a rossz.” Emellett nagyobb hangsúlyt fektetnek a vallásra, hittan órákra az óvodában. Ez azért van, mert az egyik óvodapedagógus hittan tanár is. Ezért a pedagógus ezen a foglalkozásokon szereti jobban alkalmazni a szemléltetőket, képes könyveket. Hogy a gyerekek jobban el tudják képzelni a történetet: „Jobban szeretem a hittan foglalkozásokon alkalmazni, mivel mesét már sokat hallott a gyerek, de a Bibliai történeteket-kevesebbet vagy alig”. A nagycsoportos óvónők szeretnek mindenhez szemléltetőt használni, mert jó, ha látják, hogy miről beszélnek, főleg az ukrán

foglalkozásokon. A pedagógusok azokat a szemléltetőket szeretik jobban alkalmazni, amelyek színesek és jól láthatóak, mert ezekkel lehet felhívni, illetve lekötni a gyerekek figyelmét. „Olyan szemléltetővel még nem találkoztam, amely ne tetszeni, de biztos van. Mondjuk, ha azt kellene mutatni, tanítani, hogy normális, ha lány lányt szeret. Ha ez lenne az oktatásban, akkor erről nem szívesen beszélnék, és nem szeretném a szemléltetőket sem. Mert nem értek vele egyet, vagy, mint Franciaországban azt tanítják Szülő 1, Szülő 2.”

A Somban dolgozó kiscsoportos óvodapedagógusok előszeretettel alkalmaznak szemléltetőket a foglalkozás során és a mesélések alkalmával. A foglalkozások során azért szeretik, mert a képek segítségével megismertethetnek a gyerekekkel olyan növényeket, állatokat, közlekedési eszközöket, amelyet nem láthatnak a mindennapokban. Szerintük vannak olyan dolgok, amelyről nem szívesen beszél a pedagógus, de ezeket a témákat is úgy kell elmondani nekik, hogy a gyerekek szeressék. Maguknak kell a véleményüket megalkotni róla, nem befolyásolhatják. A nagycsoportban is jobban szeretnek a pedagógusok szemléltetőket, képek segítségével mesélni, mert jobban rögzülnek azok a dolgok és történések a gyerekekben, amiket látnak. Ezért szeretnek színes és vidám képeket alkalmazni a foglalkozások során. Véleményük szerint van olyan szemléltető az óvodában, amely nem az óvodásoknak lett kitalálva, hanem az iskolásoknak, ezért azok helyett a pedagógusok saját maguknak készítik, illetve szereznek be szemléltetőket.

Mind a két óvodában szeretnek szemléltetőket, képeket alkalmazni a mesélés folyamán, de nem érznek magukban elég fantáziát, hogy hirtelen, fejből kezdjenek el mesélni. Ezért már előre eltervezik, hogy miket meséljenek, hogyan épüljön fel a mese, mi miután következzen. Többen elmondták, hogy az ilyen foglalkozásokra, ők előre készülnek, hogy egy érdekes és tanulságos történetet tudjanak elmondani a gyerekeknek. Papiban jobban szeretnek ismert meséket könyvből felolvasni, mert azokat a meséket, amelyeket gyakran hallanak a gyerekek már ők is megjegyeznek, és, ha nem úgy mondja a pedagógusok, ahogy a mesében van, akkor erre felhívják a figyelmüket. Somban ezzel ellentétben jobban szeretnek ismert meséket is saját maguk, a könyv nélkül elmesélni. „Némelyik mesénél, így a gyerekek jobban megértik a mesét, hisz az általuk ismert kifejezéseket használjuk”.

A mesés foglalkozások, főleg, amikor szabadon mesélnek a pedagógusok jó hangulatban, vidáman, felszabadultan telnek. A pedagógusok szerint úgy kell ezeket a foglalkozásokat tartani, hogy a gyerek és a pedagógus egyaránt élvezze. Mert, ha a pedagógus nem élvez, akkor a gyerek se fogja olyan szinten. „Vidámabb, sokkal felszabadultabb, mintha meseszöveghez ragaszkodva, könyvből mesélek. Én is sokkal közelebb érzem magam hozzájuk ezekben a pillanatokban”.

Egyik óvodában sem jár olyan gyerek, amelynek különleges szokása lenne a mesélésre, verselésre vonatkozóan. Képeskönyv nézegetése közben vannak gyerekek, akik szeretik, ha náluk van a könyv és úgy tesznek, mintha ők is olvasnának.

A szülők nem szoktak segítségeket kérni a pedagógusoktól a mindennapi meséléshez, verseléshez. Csak akkor, ha ünnepségre készülnek és a gyermek nem jár abban az időszakban óvodába. Ilyenkor a szülők elkérik a verset a pedagógusoktól. „Az a gond a mai szülővel, hogy semmire sincs időjük, sem igényük, ezért nem is kérnek tanácsokat. Könnyebb nekik, ha leültetik a gyerekeket a tv elé”.

Kíváncsi voltam, hogy mint pedagógusok mennyire szeretik és mi a véleményük a nem mesekönyvi mesékről. Például a tv-ben vetített mesékről, mesekazettáról, diafilmekről. Papiban a pedagógusok véleménye szerint nem károk az ilyen mesék sem. Csak meg kell válogatni, hogy milyeneket és mennyi ideig nézhet a gyerek. „Nem minden mese, mese. Van mesének titulált mese, amely tele van erőszakkal és sejteti, hogy a másság az oké. Vannak olyanok is, amelyet a felnőttek sem értenek. Én ezeket nem szeretem nézteni a gyerekekkel. De van közöttük nagyon tanulságos és érdekes is.” Az óvodában szoktak nekik cd-n mesét kapcsolni, esetleg kivetítővel a falra vetíteni. Jobban szeretnek a falra vetíteni, mert szerintük az egészségesebb, mint ha a képernyőt néznék. Somban is ugyanezen a véleményen vannak a pedagógusok, mint Papiban, hogy jó a mesénézés a gyerekeknek, csak nagyon oda kell figyelni, hogy milyen jellegű mesét nézzenek és mennyi ideig. Szeretik délutánonként az óvodában is alkalmazni a mesevetítést vagy kivetítő segítségével vagy DVD által. A gyerekek is élvezik, és utána örömmel mesélnek róla. Az ilyen mesefoglalkozások fejlesztik a gyerekeket, csak meg kell válogatni, hogy tanulságos és érdekes mese legyen. Emellett, mint szülők otthon is engedik a gyerekeknek a televíziót nézni, mert az esti mese megnyugtatja a gyerekeket. Az egyik pedagógus elmondása szerint ő jobban szereti, ha lánya csak laptopon néz mesét, mert nincsenek közben reklámok és a szülő választhatja meg, hogy mit nézzen.

A kutatásomhoz az óvodapedagógusoknak két fajta kérdőívet kellett kitötenniük. Az egyiket az óvodai irodalmi nevelés tevékenységéről összességében, a másikban pedig egyénileg minden gyerekről külön. Papiban elég kevés kérdőívet kaptam vissza. Míg a nagycsoportos pedagógus 9 gyerekről töltötte ki, addig a kiscsoportos csak 1 gyerekről. A somi óvoda pedagógusai segítőkészebbek voltak, mint a papi óvónők. A somi kiscsoporttól 10, míg a nagycsoporttól 23 kérdőívet kaptam vissza. A táblázatban jól látható, hogy a Papi óvodában nagyobb hangsúlyt fektetnek a népmesékre, mint Somban. Mindkét óvodában elmondták, hogy a verseket nem annyira szeretik a gyerekek. Jobban szeretnek

meséket hallgatni, kitalálni vagy eljátszani. Papiban a pedagógusok elmondták, hogy a gyerekek szeretik az általuk ismert meséket előadni. Ebből néha veszekedés is szokott lenni, mert nem tudják eldönteni, hogy kinek a kedvence legyen. Somban több műmesét, animációs mesét olvasnak a gyerekeknek. A válaszokból arra a következtetésre jutottam, hogy mesék között nem igazán van olyan, amit ne szeretnének. A fiúk azokat a meséket mondják, hogy nem szeretik, amelyek lányosak, hercegnősek. Míg a lányok pont az autós meséket nem szeretik. Több az olyan mesét és mondókát mondtak Csonkapapiban, amely ismétlődött. Somban több fajta és több típusú mondókát, dalocskát mondanak.

5. számú táblázat: A Csonkapapi Napocska és a Somi Csicsergő Óvodában legtöbbet igényelt meséi, versei, mondókái, dalai

	Csonkapapi Napocska Óvoda		Somi Csicsergő Óvoda	
	<i>Kiscsoport</i>	<i>Nagysoport</i>	<i>Kiscsoport</i>	<i>Nagysoport</i>
Kedvenc mese	Szitakötő Dávid hőssé válik	Jégvarázs; A három kismalac; A vak király; A kőleves; Kisherceg; Hófehérke; A róka és a farkas; Kacor király; Jancsi és Juliska	Bogyó és Babóca; Piroska és a farkas; Tom, a traktor; Három kismalac; A kesztyű; A farkas és a hét kecskegida; Szurkos hátú szalmaboci; Hupikék törpikék; Kicsi piros traktor; A cipő;	Három kismalac; Terülj, terülj asztalkám; Galambbegy; Hamupipőke; Mancsórjárat; Piroska és a farkas; Micimackó; Lúdas Matyó; Kisgömböc; Terülj, terülj asztalkám; Két kecskegida; Lolka és Bolka; Mása és a medve;
Kedvenc vers	Nincs	A titokzatos bácsi; Erzsébet asszony Jaj, de szép, de csodás; Eljött a szüret; Betlehemi éjszaka; A törökök és a tehenek; Mikuláshoz;	Tavaszzáró; Diószeg; Szüreti vers; Szól a tavasz; Levélsöprő; Tavaszi dal; Ez a gomba, de megnőtt; Jön a tavasz, megy a tél; Gomba, gomba;	Bóbita; Jött őszanyó; Izzik a galagonya; Falusihangverseny; Jancsi a bohóc; Hull a levél; A bohóc;
Kedvenc mondóka	Mese, mese, más	Fényes délben sül a homoktorta;	Csip-csip csóka; Ec, pecc kimehetsz;	Egyszer volt egy kemence;

		Lipem, lopom a szőlőt; Vassorrú bába;	Hüvelykujjam almafa; Lóg a lába; Círóka, maróka; Ugráljunk, mint a verebek; Egy üveg alma; Két kis madár; Fújja a szél a fákat;	Csip-csip csóka; Fújja a szél a fákat; Töröm a mákot; Egyszer volt egy házikó; Süss fel nap; Círóka, maróka; Gyülekeznek a felhők; Ekete-pekete cukota pé; Nyuszi fülét hegyezi;
Kedvenc dal	Mókuska, mókuska	Altató dal; Érik a szőlő; Tavaszi szél; Hull a pelyhes; Kossuth Lajos; Farsang három napjában; Napocska Óvoda; Süss fel nap;	Mókuska, mókuska; Erdő szélén házikó; Boci-boci tarka; Egyszer volt egy kemence; Kicsi vagyok én; Virágéknál ég a világ; Fiúk, lányok, ninini; Debrecenbe kéne menni; Csizmán kopogó;	Tavaszi van; Ajtó, ablak nyitva van; Tavaszi szél; Kis gazdasszony; Megismerni a kanászt Bújj, bújj, zöldág; Én nem vagyok gyalogos katona; Debrecenbe kéne menni; Házasodik a lapát; Hétpettyes katicabogár; Így ketyeg az óra;
Amit nem szeret a gyerek	Nincs	Piroska és a farkas; Hupikék törpikék; Dr. Bubó;		Hófehérke; Hamupipóke; Jégvarázs;
Kedvenc könyv	Szitakötő Dávid a költő	Magyar népmesék	Vuk Pom-pom Kishableány Magyar népmesék; Kisvakond és az őz; Bogyó és Babóca; Mesél az erdő Mazsola és Tádé; Kockásfülű nyúl; Pöttöm Panna;	Magyar népmesék; Grimm legszebb meséi; Bogyó és Babóca; ABC könyv; Pinokkió; A legkisebb ugrifülés; Nyúl Péter kalandjai;

Forrás: Saját szerkesztés, 2020

Somban többet szoktak mesefilmet nézni, míg Papiban jobban szeretnek mesét olvasni, illetve mondókázni. Megfigyeléseim alapján Somban több meséskönyv van, mint Papiban. A könyvek mindkét óvodában jó állapotban vannak. Vannak külön könyvek, amelyeket a gyerekek is bármikor elvehetnek és nézegethetnek, és vannak olyanok, amelyek csak az óvodapedagógusokkal együtt használhatók és nézegethetők. A képes könyveket többségét a gyermekek bármikor elérhetik, és előszeretettel nézegethetik, meséket találhatnak ki a képekről. A meséskönyveket és szépirodalmi könyveket a gyerekek nem érhetik el, de bármikor kérhetik a pedagógusoktól. A foglalkozásokon mindig aktualitás szerint használják a könyveket. De a délutáni alváshoz a gyerekek kívánsága szerint szokták a meséket olvasni. Próbálják évszaknak megfelelően, de nem mindig alakul úgy. Valamikor olyan mesét kérnek a gyerekek, amely nem az ép aktuális évszaknak megfelelő. A könyveken kívül még vannak gyermekújságok, puzzle kirakók és bábok is. Bábból elég kevés van mindkét óvodában. A somi óvodában jobban és sűrűbben szoktak bábokat használni a mesék elmondásakor.

A pedagógus a kiscsoportban úgy kezdeményezi a mesélést, hogy felhívja a gyerekek figyelmét, hogy most meseolvasás lesz, mutassa nekik a könyvet. Általában mindig egy konkrét mesét mond nekik. Ritkán megkérdezi, hogy milyen mesét olvasson nekik. Néha előfordul, hogy egy élményre, arról beszélgetnek a gyerekekkel, beszélteti, kérdezzet róla. A nagycsoportban a pedagógus felajánlja a gyerekeknek, hogy most mesélni fog, ha látja, hogy a gyerekek unatkoznak, szomorúak. Vagy egy konkrét mesét, mondókát mond nekik. A nagycsoportos pedagógusok közül az egyik pedagógus jobban mondókákat, gyermekjátékokat szeret játszani a gyerekekkel, a másik pedig jobban szeret mesét olvasni nekik.

A kiscsoportban, mind a két óvodában nagyon hasonlóak a mesélési szokások. Először lapozgatja a könyvet, megnevezi, hogy mi látható a képen, mesél a képről (ha olyan képeskönyvet mond, akkor magától talál ki történetet), mesél a képpel kapcsolatban valami olyan történetet, amelyek a gyermekek életéhez, élményeihez kapcsolhatóak. Vagy ha nem ő mesél a gyerekeknek, akkor megkéri őket, hogy mondják el mi látható a képeken, beszélgetnek a képen látható tevékenységről, szereplőkről.

A nagycsoportban is hasonló módon folyik a mesélés folyamata. A pedagógus mesél a képről, történetet talál ki, vagy csak elmondja mi látható a képen. Ritkább esetben elmeséli a saját szavával a történetet, a könyvben szereplő mesét. A nagycsoportban a pedagógusok jobban arra próbálnak törekedni, hogy a gyerekek maguktól meséljenek a képről, maguktól

találjanak ki mesét. Ezáltal is fejlesztik a kommunikációs készségüket, a szókincsüket és a kreativitásukat.

Megfigyeléseim alapján Papiban a pedagógus jobban figyel arra a nagycsoportban, hogy tartalmilag és stílusosan mondja el. Nagyon figyel a hangszíne és a szókincsére, hogy a gyerekek több szóval találkozzanak és ismerkedhessenek meg. Addig Somban arra törekednek kinézetre szebb és jobb legyen a mese, hogy a gyerekek figyelmét jobban lekösse. Báboikat többször alkalmazzák Somban, mint Papiban.

Az érzelmi biztonság, bizalom szempontjából a kiscsoport óvodapedagógusai Csonkapapiban a nap folyamán többször ültetik az ölükbe a gyerekeket mondókázás, beszélgetés közben, simogatják arcukat, kezüket, sűrűbb a testi kontaktus; az egyik pedagógus mindig a szemükbe néz, de a másik csak átnéz rajtuk, sose néz a szükbe. Addig a nagycsoportban a szemkontaktust szinte folyamatosan megtartják a gyerekekkel, mosolyognak rájuk, simogatják az arcukat, karjukat. Somban a kiscsoportos pedagógusok többször érintkeznek a gyerekekkel, mint Papiban. Somban a non-verbális kommunikáció a simogatás, az érintkezés figyelhető meg, de ritkán ültetik az ölükbe. Ám az arckifejezésük érzelemben gazdag és próbálnak minél többet mosolyogni a gyerekekre.

Mindennap kérik a gyerekek a mese- vagy vers olvasását. A nagycsoportosok jobban a mondókákat igénylik Papiban, míg a kiscsoportosok a mesélést. Somban pedig mindkét csoport a mesélést igénylik többször. Papiban a nagycsoportosok csak a délutáni pihenés előtt igénylik és kérik. Addig a kiscsoportosok nemcsak a délutáni pihenő előtt, hanem napközben is, főleg délután igénylik. A nagycsoportosok jobban szeretnek maguktól kitalálni mesét, ha mesefoglalkozás van. Addig a kiscsoportosok inkább hallgatni szereti a meséket. Somban a kiscsoportosok jobban szeretnek mesét hallgatni. A nagycsoportosok pedig szeretnek maguktól ki találni mesét és közben bábozni, de szeretik, ha a pedagógus báb segítségével mesél nekik.

Mindkét óvodában a pedagógusok elmondásai alapján a szülők nem szoktak kérdezni a meséléssel, verseléssel kapcsolatban kérdezgetni. A pedagógusok szerint otthon nem sok alkalommal verselnek, mesélnek otthon, inkább megnézik a televízióban a meséket.

A szülők elég segítőkészek voltak. Összesen 40 kérdőívet kaptam vissza. Ebből 15 darabot a papi óvodából, 25 darabot pedig a somi szülőktől. A visszakapott kérdőívek mennyiségéből arra a következtetésre jutottam, hogy a somi szülők segítőkészebbek voltak, mint a papiak, úgy, hogy ők nem ismertek annyira.

A Csonkapapi Napocska Óvoda kiscsoportjába járó gyerekek két gyerek él csupán csak a szüleivel, a többi családban a nagyszüleik is egy háztartásban élnek velük. A Somi

Csicsergő Óvoda kiscsoportjába járóknál már több variáció figyelhető meg. A válaszadók közül három gyerek él csupán a szüleivel, négy a szülein kívül a nagyszülőkkel is. Két gyerek csak az anyukával és a nagyszülőkkel, egy gyerek pedig csak a nagyszülőkkel él.

Több egyke gyermek van mindkét óvodában. Papiban három gyerek van, akiknek nincs testvérük, egy-egy gyereknek pedig két és három testvére van. Somban két gyermek egyke, négy gyermeknek van még egy testvére, míg egy gyereknek két testvére van.

6. számú táblázat: A Csonkapapi Napocska és a Somi Csicsergő Óvoda kiscsoportjába járó gyerekek szüleinek iskolai végzettsége

	Csonkapapi Napocska Óvoda		Somi Csicsergő Óvoda	
	Anya	Apa	Anya	Apa
Néhányosztályt végzett	-	-	-	-
Általános iskola	-	-	-	-
Középiskola	1	2	-	2
Szaktanácsképző	4	1	3	3
Főiskola, egyetem	1	3	4	2

Forrás: Saját szerkesztés, 2020

A kiscsoportosok szüleinek végzettségét tekintve megfigyelhető, hogy mindenkinek van valamilyen végzettsége, azonban többen nem a végzettségüknek megfelelően helyezkedtek el. Minden kiscsoportos gyerek szüleinek van munkahelye, egyikük sem munkanélküli. A nagycsoportosok között van olyan, akik anyukája háztartásbeli vagy nem hivatalos munkahelyen dolgozik. Ilyen például a call center vagy a szépségipari termékek árusítása.

7. számú táblázat: A Csonkapapi Napocska és a Somi Csicsergő Óvoda nagycsoportjába járó gyerekek szüleinek végzettsége

	Csonkapapi Napocska Óvoda		Somi Csicsergő Óvoda	
	Anya	Apa	Anya	Apa
Néhány osztályt végzett	-	1	-	-
Általános iskola	4	1	-	-
Középiskola	2	-	3	2
Szaktanácsképző	3	3	7	5
Főiskola	4	3	6	6

Forrás: Saját szerkesztés, 2020

A válaszokból megtudhattuk, hogy Somban 14 gyermek még egy éves kora előtt megkapta az első képes-, illetve mesekönyvét, 4 gyerek az első születésnapjára kapta, 6 gyerek pedig egy éves kora után. Volt, aki három, hat, hét, illetve hónapos korukban kapták meg. Akik egy éves koruk után, ők tizenhárom, illetve tizennyolc hónaposak voltak. Papiban három gyerek az első születésnapjára kapott könyvet, a többiek, 11 gyerek hét, nyolc és tíz hónaposan kapták első képeskönyvüket, 3 fő pedig csak egy éves születésnapjuk után.

A szülők válaszaiból megtudhattuk, hogy minden gyerek nagyon szereti nézegetni a képes- és mesekönyveket. Nincs összefüggés aközött, hogy hány hónapos korukban kapták meg az első könyvüket és, hogy mennyire szeretik. A válaszokból az derül ki, hogy aki egy éves kora előtt kapta a könyveket az ugyanúgy szereti nézegetni, mint, aki egy éves kora után.

Mind a két faluban az figyelhető, hogy a gyerekek a képes-, illetve meséskönyvvel kapcsolatos tevékenység közben nézegeti a képeket, mutogat rájuk, kérdezzet, hogy mi szerepel a képen, mi van az aktuális oldalra írva, megkéri a szülőket, hogy meséljenek, miről szól a könyv.

A szülőket megkértük, hogy írják le melyik a gyerekek kedvenc meséi. A legtöbb válasz eltér attól, amit az óvodapedagógusok írtak. A szülők válaszaik között főleg olyan mesék kaptak helyet, amelyet a televízióban, illetve videón nézhetnek. A papiak közül csak egy olyan szülő felelte azt, hogy ő nem szereti, ha a fia a televíziót nézi, inkább ő szokott olvasni neki. Így ő csak olyan meséket nevezett meg, amelyeket könyvből szokott olvasni a gyerekének. A papi szülők a következő meséket mondták, amelyeknek információhordozójuk könyv: Bogyó és Babóca, Piroska és a farkas, Kismalac és a farkas, Hüvelyk Jankó, A rátóti kiséger, Jancsi és Juliska, Szitakötő Dávid, Gögös Gúnár Gedeon. A televíziót és a youtubot írták még legtöbben információhordozóként. A következő meséket nézik a legtöbbet: Hupikék törpikék, Tűzoltó Sam, Bori barátnő, Peppa malac, Kacsamesék, Spongya Bob, Callioun, Magyar népmesék, Bing, Mása és a medve. A szülők véleménye megoszlik ezekkel a mesékkal kapcsolatban. Több olyan mesét emeltek ki, amelyek véleményük szerint nem jó mesék, nincsenek jó hatással a gyerekekre és idegesítőek. Ilyen mese a Peppa malac, Magyar népmesék, Calliou. A szülők véleménye szerint nem gyerekeknek való ezek a mesék, mert túl műek, de mégis engedik, hogy a gyerekek nézzék. Ha nem engednék, az a gyerekekből komoly elégedetlenséget váltana ki. A Csonkapapi Óvoda kiscsoportjába járók közül csak egy szülő válaszolta azt, hogy ők még nem vettek könyvet a gyereküknek, eddig csak rokonoktól, illetve barátoktól kaptak. A többi szülő már vett könyvet a gyerekének. Ők a következő szempontokat vették

figyelembe, amikor a könyveket megvették: legyen tanulságos, színes, legyenek rövidek és érthetőek a mesék. Addig a Somi Csicsergő Óvoda kiscsoportjába járó gyerekek szülei a következő szempontokat veszik figyelembe: legyen tanulságos, a gyermek életkorának megfelelő legyen, legyen színes és tartalmazzon sok képet, emellett legyen magyar nyelvű a könyv. Mindkét faluban élő szülők a válaszok alapján hasonló szempontokat vesznek figyelembe a könyvek kiválasztásakor.

A somi óvoda kiscsoportjába járó gyerekek szülei között 1 szülő úgy gondolja, hogy nincs hiány a boltokban mesés- illetve képeskönyvekből. A megkérdezettek másik fele, 3 fő pedig azt gondolja, hogy a boltokban nincs annyi választási lehetőség magyar nyelven, de az internet segítségével meg tudják rendelni maguknak, amelyiket szeretnék. Az egyik szülő elmondta, hogy Kárpátalján szerinte nincs nagy választék a könyveket illetően, de ő nem szeret internetről rendelni, mert egyszer már rossz tapasztalata volt vele. Mivel a könyv nem olyan meséket tartalmazott, amelyeket gyermekének szívesen felolvasott volna. Azóta ő csak olyan könyvet vesz meg, amelyet előtte kézbe vesz és átnézheti a meséket. A többi szülőnek nincs baja sem az internetes rendelésekkel, sem a boltokban kapható könyvekkel. Bár szeretnék, hogy ha több képességfejlesztő és magyar népmesés könyvből lehetne választani. A papiak között pedig 3 szülő gondolja úgy, hogy a boltokban nincs hiány a könyvekből, 5 szülő pedig azt mondja, hogy magyar népmesés, illetve fejlesztő könyveknek örülnének, ha nagyobb választék lenne.

A válaszadók többsége Somban, vagyis 7 szülő szerint a gyermekük naponta néz, illetve hallgat otthon mesét. Mindössze 1 szülő nyilatkozta azt, hogy csak hetente 2-3 alkalommal engedik mesétnézni a gyerekeket. Papiban 3 gyerek néz vagy hallgat mesét napi szinten, és 1 csak hetente pár alkalommal.

A televízió vagy a youtuben való videó nézés már többször fordul elő, mint a meseolvasás. Somban 5 gyerek szülei mondták azt, hogy a gyerek csak hetente pár alkalommal nézhet mesét. A 6 szülő azt válaszolta, hogy naponta engedik mesét nézni. A többiek, 10 szülő a ritkán választ jelölték. Videón, a youtube alkalmazás segítségével engedik még a szülők, hogy mesét nézzen a gyerek. Papiban 3 gyerek szülője mondta azt, hogy napi szinten engedi a gyermekét televíziót nézni, 1 szülő azt mondta, csak hetente pár alkalommal.

A televízióban nemcsak meséket engednek meg a gyerekeknek, hogy nézzen. 5 olyan szülő van Somban, aki engedi, hogy a gyerek vele együtt nézzen a televízióban filmeket, 3 szülő pedig csak a mesecsatornát engedi nézni. Papiban már több, 3 szülő csak mesét enged nézni a gyerekeknek, 1 szülő pedig más műsorokat is. Ilyenkor a Papi gyerekek a

következő dolgokat nézhetik a szüleikkel: Exatlon, reklámok, Két pasi meg egy kicsi. Egy szülő volt, aki megengedi a gyerekeknek, hogy bármilyen filmet megnézzen. A somi szülők között volt olyan, aki csak mesecsatornát engedi nézetni a gyerekekkel, van, aki megengedi, hogy természetfilmetket, zenés videóklippeket, reklámokat és különböző sorozatokat nézhetnek a gyerekek. Ilyen sorozat a Drága örökösök és az Exatlon. A szülők válaszaik alapján ezeket csak a szülő felügyelete mellett nézhetik.

Somban 4 szülő véleménye szerint igyekszik minden családtag elegendő időt fordítani a meseolvasásra, míg Papiban 2 szülő vélekedik csak így. Az mesél a gyerekeknek, aki ráér. A mesélési szokás és mesélési mód attól függ, hogy milyen napszak, illetve milyen mesét igényel a gyerek. Igyekeznek könyvből, illetve könyv nélkül, csak kép alapján mesélni a gyerekeknek. Attól függ, hogy a gyerekeknek milyen igényük van, és mit kell nekik mesélni.

A gyermekek a képes- illetve mesekönyv nézegetés közben különböző szokásaik vannak. Valakinek saját maga lapozza a könyvet és beszél róla, van, akinél a szülő lapoz és felolvassa, ami a lapra van írva. És van, akinél a szülő olvassa, de a gyerek mindig belekérdez, így elhúzódik az idő.

1. „A hároméves lányom leginkább az állatos könyveket szereti. Amelyik állatot nem ismeri, arról kérdezet. A mesekönyveknél türelmetlenebb, gyakran odalapoz, ahol tetszik neki a kép” ? (A somi óvodába járó kiscsoportos gyermek anyukája szerint).
2. „Minden este lefekvéskor hozzám bújnak, így összebújva olvasom a mesét, ők meg a képet nézik” (A somi óvodába járó nagycsoportos gyermek anyukája szerint).
3. „Figyelmesen nézegeti a könyv lapjait, mert színesek és érdeklí, beszélgetünk közben a meséről. Fegyelmezetten és figyelmesen nézi” ? (A papi óvodába járó kiscsoportos gyermek anyukája szerint).
4. „Általában anyával nézi ezeket a könyveket és elmondja mit lát a képeken, milyen tevékenységet folytatnak a gyerekek, állatok. Ha nem tudja, akkor segítséget kér, én pedig szívesen elmagyarázom” (A papi óvodába járó nagycsoportos gyermek anyukája szerint).

A szülők elmondása alapján többször fordul elő, hogy könyv segítségével olvasnak, de van olyan alkalom is, amikor könyv nélkül történik ez a tevékenység. A könyv nélküli mesemondásnál más - más reakciója van a gyerekeknek. Van, aki még jobban figyel a mesére, nem beszél közben annyit, kevesebbet kérdez bele, de van, aki ennek az ellentétje, vagyis többször belekérdez, szereti irányítani a mese menetét. Van olyan gyerek is, aki ugyanúgy viselkedik a meseolvasás és a mesehallgatás közben. Az egyik szülő a

könyvnélküli mesélési tevékenység során a mesét mindig valamilyen plüss segítségével mondja el. A gyerek nagyon szereti így ezt a tevékenységet és szeret ő is plüss játékok segítségével mesélni, anyukája szerepébe bújva. Egy-egy mesélési tevékenység különböző mennyiségű időt vesz igénybe. Átlagosan 30 – 35 percet tart egy mese-vers tevékenység. A szülők beszámolója alapján, a képeskönyv nézegetés kevesebb ideig szokott tartani, mint egy meseolvasás. A könyvnélküli mesélés pedig még hosszabb ideig tartanak. Voltak olyan válaszok, hogy 10-15 perc, de volt is, amely 40 – 50 perc.

Arra a kérdésre, hogy előfordul-e, hogy a gyermek napokkal később tér vissza a beszélgetés vagy játék során valamelyik képeskönyv, mesével, tv-mesével meselemezzel kapcsolatos élményre? a papi szülők fele, 2 szülő azt mondta, hogy nem és 2 szülő pedig azt, hogy igen. Akkor szokott visszatérni, hogyha olyan cselekmény, dolgot lát, mint a mesében, akkor azt megjegyzi. A somi szülők többsége, 6 szülő azt válaszolta, hogy gyakran előfordul, hogy visszatér valamilyen tevékenység során a mesére. „Ez nagyon gyakran előfordul. Szerepjátékokat is játszik az előzőleg látott mesék alapján, amibe néha családtagokat is bevon. A meséket többször utólag is újraéli” (A somi óvodába járó kiscsoportos gyermek anyukája szerint). Csak 2 szülő válaszolta, hogy nem szokott a fia a mesékre visszatérni.

A válaszok között több olyan mese is szerepel, amelyet a gyerekek a televízióban vagy az interneten néznek. Kikértük a szülők véleményét, hogy ők mit gondolnak ezekről a mesékről. Voltak olyan szülők, akik támogatták, de voltak olyanok is, akik ellenezték.

8. számú táblázat: A Csonkapapi Napocska és a Somi Csicsergő Óvoda kiscsoportjába járó gyerekek szüleinek véleménye a tv- meséről

Csonkapapi Napocska Óvoda	„A mostani meséket nem szeretem, némelyik túl agresszív, olyan szereplők vannak benne, ami rémíztő lehet” (A papi óvodába járó kiscsoportos gyermek anyukája szerint).
	„Vannak különböző mesék, rajzfilmek, ami tudományos vagy tanulságos, de sajnos vannak olyanok, amelyek romboló hatásúak” (A papi óvodába járó kiscsoportos gyermek anyukája szerint).
	„Én azokat a meséket szeretem jobban, ami tanulságos. Azokat engedem nézni.” Az apuka a tv-ben lévő új meséket érdektelennek, unalmasnak tartja (A papi óvodába járó kiscsoportos gyermek anyukája szerint).

Somi Csicsergő Óvoda	„Akkor örülök, amikor ki kell kapcsolni a tv-t és nem nézi ezeket a bolondságokat” (A somi óvodába járó kics csoportos gyermek anyukája szerint).
	„Vannak érdekes és fejlesztő mesék, amelyek lekötik a gyerek figyelmét. De vannak erőszakosak is” (A somi óvodába járó kics csoportos gyermek anyukája szerint).
	„Szeretem. Leköti a figyelmét és addig is pihen egy kicsit a napi pörgés mellett” (A somi óvodába járó kics csoportos gyermek anyukája szerint).
	„Csak mértékkel kell az ilyen meséket nézetni” (A somi óvodába járó kics csoportos gyermek anyukája szerint).
	„A legtöbb tv mese harsány, ripacskodó. De van nagyon sok „szelídebb” mese, amiből a legtöbbet tanulnak, hisz erre figyelnek a leginkább” (A somi óvodába járó kics csoportos gyermek anyukája szerint).
	„A mese, az kell, úgy a tv-ben, mint olvasva is. Szeretem, ha a gyerek érdeklődik a mese iránt, mivel sokkal nagyobb a képzelőereje annak a gyerekeknek, amelyik mesét néz és hallgat” (A somi óvodába járó kics csoportos gyermek anyukája szerint).

Forrás: Saját szerkesztés, 2020

A mesénélzés közben különböző cselekedeteket végez általában mindegyik gyerek. Van, aki szépen ül és csak a mesére koncentrálna figyel. De van, aki mellette különböző cselekedeteket végez. És vannak olyan gyerekek is, aki az izgalmas mese alatt izgul, szorongatja a kezét, válaszol a mesében feltett kérdésekre, beleéli magát a mesébe. A televízióban látott meséket általában nem szokták megbeszélni a mese végén, hogy miről szólt, csak ha a gyerek megy a szülőhöz és felhossa a mesét. Akkor beszélnek róla, ha valamit nem ért. De szinte az összes szülő szerint ez nagyon ritkán fordul elő. A legtöbb esetben azokat a meséket beszélnek meg, amelyet a szülő felolvas.

Azoknak a gyerekeknek, akiknek van idősebb testvérük, szeretnek a testvérükkel együtt mesét nézni. Az egyik szülő elmondta, hogy az idősebb testvér által szerette meg a meséket és a könyveket az óvodás gyereke. Mindig mutogatta neki a képeket a könyvekből és mesélt róluk nekik. A többi szülő elmondása alapján az idősebb gyerekek nem szoktak

maguktól mesét mesélni a fiatalabb testvéreiknek, de, ha a szülő olvassa a mesét, akkor az idősebb testvér is odamegy és hallgatja, belekérdez.

A legtöbb szülő a mesenézést szokta büntetésként, jutalmazásként alkalmazni. A somi szülők közül ketten nem szoktak a mesenézést ilyen eszközként felhasználni. A többi szülő, 6 szülő igen. A papi szülők között hárman alkalmazzák, míg egy nem alkalmazza a mesemegvonást büntetésnek. Elmondásuk alapján, ha büntetés eszközeként alkalmazzák, ilyenkor a gyerekek megszeppennek, hisztiznek, sírnak. Néha megbánják, ha rosszat csináltak vagy elvégzik azt a feladatot, amit rábízhatnak.

A nagycsoportosok esetében már másabb mesenézési és mesehallgatási szokások figyelhetők meg. A nagycsoportosok között is megfigyelhető, hogy többségük még egy éves kora előtt kapták meg az első képes-, illetve meséskönyvüket. De vannak olyanok is akik csak két vagy három éves korukban.

A nagycsoportosok körében is az figyelhető meg mesehallgatás közben, hogy nézegeti a képeket, beszél róla, elmondja mit lát, kérdezzet. Több esetben maga találja ki a mesét, nem hagyja szüleit annyira beszélni, szereti ő kitalálni és elmondani a dolgokat.

A nagycsoportos mese iránti igénye már nagyobb. Több gyerekenél figyelhető meg, hogy a mese mellé információhordozóként a televízió van írva. Kevesebb esetben fordul elő a könyv. A papiak körében a könyvből olvasott mesék a következők: Magyar népmesék, Rút kiskacsa, Székely népmesék, Hófehérke, 365 mese lányoknak, A kis herceg, Csipkerózsika, Jancsi és Juliska. Televízióban vagy videón keresztül pedig a következő mesék a kedvencek: Barni, Peppa malac, Spongya Bob, Dóra a felfedező, Alvin és a mókusok, Bing, Kisvakond, Bogyó és Babóca, Sam, a tűzoltó, Thomas, a gőzmozdony, Mickey egér, Heide. Somban is több esetben figyelhető meg, hogy a gyerekek jobban igénylik a tv által közvetített meséket. Ilyenek a következő mesék: Én és a lovagom, Okido, Mancsőrjárat, Rózsaszínpárduc, Esti mese, Cailou, Vámpirina, Szofia hercegnő, Tom és Jerry, Bing, Bébi úr, Ben 10, Csúrcsavarintók. Könyv általi mesék a somi ovisoknál: Piroska és a farkas, Állatmesél, Magyar népmesék, Grimm mesék, Lúdas Matyi, Mírr-Murr kalandjai, Három kismalac. Nem mindegyik szülő ért egyet ezekkel a mesékkal. Úgy gondolják, hogy van olyan mese, amelyet még nem ilyen kis gyerekeknek kellene nézniük, mert ijesztőek, nem tanulságosak, nincs értelmük, rossz magaviseletre tanítják. Ilyen mese a Vámpirina, Ben 10, Csúrcsavarintók, Peppa malac, Cailou.

A papi nagycsoportosok szülei, 14 szülő jobban szeretik, ha a gyerekük könyvből igényli mesét, de nem mindig van idejük rá. Amikor a könyveket veszik, a gyerekeknek arra figyelnek oda a szülők, hogy szerethetőek legyenek benne a főszereplők, ne legyenek

gonoszak, ijesztőek, értékrendet tanítson a gyerekeknek, fejlessze őket és szép, színes képekkel legyen tele a könyv. A másik óvodába járó gyerekek szülei is arra törekednek a könyvek vásárlásakor, hogy mesék legyenek tanulságosak, fejlesztőek, rövidek, színes képekkel legyen tele a könyv, hogy lekösse a gyerek figyelmét. Megfigyelhető, hogy a nagycsoportosok jobban igénylik a mesét, de már többször engedik meg nekik a mesenézést. A papi ovisok mese-, illetve képeskönyvet csak naponta vagy hetente pár alkalommal néznek. Míg a televízióban vagy számítógépen több alkalommal néznek. Somban is ugyanez az arány figyelhető meg. A legtöbb gyerek többet néz televízióban mesét, mint könyvben. Csak abban az esetben figyelhető meg a naponta többszöri képes-és mesekönyv nézegetés, ha van fiatalabb testvére és vele együtt nézik a szülő.

A televízióban nemcsak meséket engednek meg, hogy nézzenek. A papiak válaszaiból megtudtuk, hogy 10 gyerekek engedélyezik, hogy a mesén kívül nézzék az Exatlont, a Drága örökösöket, Nicsak, ki vagyokot, építkezős műsorokat és azokat a filmeket, sorozatokat, amelyeket az anyuka is néz. 5 olyan szülő volt, aki azt mondta, hogy csak meséket nézhet a televízióban a gyerek. Somban is hasonló a helyzet. 12 szülő engedi, hogy a mesén kívül más műsorokat is nézzenek. Ott is a gyerekek a következő műsorokat nézhetik: természetfilmek, Álarcos énekes, X-faktor, Exatlon, zenés műsorok, Hogyan készült? Ne vess csak. Két szülő volt, aki azt a választ adta, hogy csak mesét nézhet a gyerek, egy pedig, hogy nem engedi tv-t nézni. Akiket engednek, televíziót nézni általában napi szinten megnézik a műsorokat, pár esetben, 5 családtók kaptuk azt a választ, hogy csak hetente pár alkalommal nézhetnek tv-t. A meseolvasást a Somi Csicsergő Óvoda nagycsoportjába járók szülei jobban szeretik a könyv által írt meséket olvasni. A válaszadók közül nyolcan jobban szeretnek könyv által mesélni, hárman könyv nélkül, míg öt szülő mindkét forma szerint szokott mesélni helyzettől és mesétől függően. A gyerekek a szülők szerint egy képeskönyv- nézegetése során jobban szeretik, ha a kép mellé írt szöveget olvassák el. Két szülő gondolja úgy, hogy a gyermeke jobban szereti, ha saját szavakkal mondja el, hogy mi van a képen. Míg négy szülő úgy gondolja, hogy a gyerek hangulatától függ és nem dönthető el, hogy melyik fordul elő gyakrabban. A számokból jól látható, hogy míg a kiscsoportosak jobban igénylik, ha a szülő saját szavaival mesél, addig a nagycsoportosokat érdekli az, hogy mi van a kép mellé írva.

A Csonkapapi Napocska Óvodába járó nagycsoportos gyerekek szüleinek elmondása alapján nem tudnak olyan sok ideig egy helyben maradni a gyerekek. A mesélés folyamata közben mozognak, nézelődnek, nehezebb lekötni a figyelmüket, mint a kiscsoportosoknak. Emellett nem is tudnak annyi ideig koncentrálni egy bizonyos dologra. Ha a szülő még

mesélne, valamit a képről sok esetben a gyerekek már ellapoznak. De vannak olyan gyerekek is, akik figyelmesen hallgatják a mesét, ha nem értenek, valamit belekérdeznek, a végén megbeszélik a szülővel, hogy miről szólt a mese, mi a tanulsága. Illetve vannak olyanok is, akik szeretnek a mesébe beleszólni és saját maguk folytatni a szülő által elkezdett mesét.

1. „Mindenki elfoglalja a helyét, és ami elsőre megfogja a képeskönyvben, arról kezdünk el beszélgetni. Utána játékosan rávezetem a dolgokra. A gyerek várja, hogy meséljünk neki, mert új dolgokat tanul meg belőle. Van, hogy el is bábozzuk” (A papi óvodába járó nagycsoportos gyermek anyukája szerint).
2. „A gyerek földhöz vágja magát, miközben a mesét hallgatja, és én nyugodtan folytatom a mesét” (A papi óvodába járó nagycsoportos gyermek anyukája szerint)..
3. „Ketten nézzük a meséskönyvet, a képekről ő is szokott mesélni. Jól szórakozunk. Odafigyel a képen minden kis részletre” (A somi óvodába járó nagycsoportos gyermek anyukája szerint).

A Somi Csicsergő Óvoda nagycsoportjába járó gyerekek szülei azokat a válaszokat adták, hogy náluk a meseolvasás nyugodt hangulatban, beszélgetéssel történik. Sok esetben a gyerekek visszakérdeznek a meseolvasás közben, de a legtöbb esetben végighallgatják. Vannak olyanok is, akiket nem köt le a mese, ők sokkal többet mozognak közben, elkalandozik a figyelmük. Az egyik anyuka elmondta, hogy a fia sok esetben ott is hagyja, ha megunja, de egy idő után visszamegy hozzá, mert kíváncsi a sok színes képre. A könyvnélküli mesélés folyamata is hasonló. Ebben az esetben sokkal figyelmesebbek a gyerekek. Belekérdeznek, ha valamit nem értenek. Szeretik maguk irányítani a mese történetét. A mese végeztével pedig megbeszélik a szülővel, hogy mi is történt a mesében, mi miután következett, ki volt a jó és ki a gonosz, mi a mese tanulsága. Az ilyen esetek sokkal hangulatosabban, viccesebben telik a mesélés folyamata. Főleg, ha a gyermek alakítja a mese történetét. Bár itt is vannak olyan gyerekek, akik szülei azt mondják, hogy nem tudják ezzel sem lekötöni. 4 szülő válasza szerint főleg a nagyszülők és a dédszülők szeretnek meséket mondani nekik könyv nélkül. De nemcsak meséket, hanem verseket, mondókákat és dalokat is. Ezeket a gyerekek nagyon szeretik, és hamar megtanulják. Több szülő elmondta, hogy főleg olyan meséket, történeteket mondanak a gyerekeknek, amely a családjukról szól és egy idő után a gyerek boldogan fedezi fel benne az ismerős történéseket. Sokszor magára ismer. Egy ilyen mesélési folyamat általában 45-50 percet vesz igénybe. Előfordul a szülők szerint, hogy ha nagyon érdekes egy történet, akkor egy órán keresztül le lehet kötni vele a gyermek figyelmét. De van, hogy csak 10-15 percre

sikerül. Az idő attól függ, hogy a mese mennyire hasonló a gyermek érdeklődési köréhez és mennyire tudják lekötni a gyermekek figyelmét.

Arra a kérdésre, hogy Előfordul-e, hogy a gyermek napokkal később tér vissza a beszélgetés vagy játék során valamelyik képeskönyv, mesével, tv-mesével meselemekkel kapcsolatos élményre? a papi szülők többsége, 10 szülő azt mondta, hogy igen. A legtöbb esetben eszükbe jut, hogy a mesében is így volt. A legtöbb gyermek egy ugyanolyan eseményhez, történéshez tudja kötni a mesét, elmondja olyankor, hogy a mesében is így volt. 3 szülő mondta azt, hogy a gyermekük nem szokta felhozni a meséket, nem szokott beszélgetni róla. Szintén két szülő azt mondta, hogy nagyon ritka alkalom, ha a gyerekek eszébe jut, főleg akkor, ha a kezébe akad a könyv és akkor mondja, hogy ezt már nézték és, hogy miről szól.

A nagycsoportosok szüleitől is megkérdeztük, hogy mi a véleményük a tv-meséről. A válaszadók különböző véleményen vannak. Egyes szülők helyeselik és szeretik a meséket, de vannak olyanok is, akik nem annyira szeretik az újfajta meséket, mert szerintük értelmetlen.

9. számú táblázat: A Csonkapapi Napocska és a Somi Csicsergő Óvoda nagycsoportjába járó gyerekek szüleinek véleménye a tv- meséről

Csonkapapi Napocska Óvoda	„Szelektálni kell a meséket. Még az M2 oké, de ott sem mindegyik. A Boomerangon és a Jim Jamon sok az agresszív mese” (A papi óvodába járó nagycsoportos gyermek anyukája szerint).
	„Túl fantasztikusak, hihetetlenek. Mi azokat szeretjük, ami valóságos és hihető” (A papi óvodába járó nagycsoportos gyermek anyukája szerint).
	„Sajnos nem olyan jó mesék mennek néha, ami jó egy gyerekeknek. Sok a harcos és az öldöklős mese, ami nem mutat jó példát” (A papi óvodába járó nagycsoportos gyermek anyukája szerint).
	„Vannak köztük tanító jelelgűek, de sok van, ami nem, de ezek nem helyettesíthetik, amit mindennap elmesélünk” (A papi óvodába járó nagycsoportos gyermek anyukája szerint).
Somi Csicsergő Óvoda	„Vannak jó mesék, de van olyan, ami nagyon rossz szituációkat mutat be, olyankor kikapcsoljuk” (A somi óvodába járó

	nagycsoportos gyermek anyukája szerint).
	„Hasznosnak látom őket. Mi is néztük gyermekkorunkban. Alig vártuk, hogy kezdődjön” (A somi óvodába járó nagycsoportos gyermek anyukája szerint).
	„Sok a butaság és a nyávogás, azokat helyezük előnybe, amelynek van némi oktató célja” (A somi óvodába járó nagycsoportos gyermek anyukája szerint).
	„Néhány mesében nem tetszenek a mesefigurák, a természetfeletti erőkkel rendelkező hősök. Hiányolom a magyar népmeséket” (A somi óvodába járó nagycsoportos gyermek anyukája szerint).
	„Leköti a gyermek figyelmét. Vannak tanulságos mesék is” (A somi óvodába járó nagycsoportos gyermek anyukája szerint).
	„Általában véve szeretjük őket, néhány kivétellel persze (Pl.: Alvin és a mókusok)” (A somi óvodába járó nagycsoportos gyermek anyukája szerint).

Forrás: Saját szerkesztés, 2020

A tv-ben lévő mesenézés folyamata minden gyereknél egyéni. Attól függ, hogy mennyire köti le őket az adott mese. A szülők elmondása alapján vannak, akik tátott szájjal, a világtól elzárva nézik a mesét, ha nagyon érdeklik. Vannak, akik közben is beszélnek, hogy „Nézd anya!”, „Hu anyu!”. És vannak olyanok is, akik beleképzelik a mesébe magukat, elkezdik utánozni a szereplőket, válaszolnak a kérdésekre. Ez nem minden esetben jó. Az egyik szülő elmondta: „Sok gyerek tanul a mese által, én is figyeltem ezt a sajátomon. Harcolni és verekedni akart a mese miatt, amit látott”. A somi szülők szerint is a gyerekeik, ha érdeklí a mese, akkor figyel, beléli magukat, sőt megpróbálják a szüleiket is belevonni. Egyesek sokat beszélnek a mese közben. Van, aki ha rossz dolog történik, akkor eltakarja a szemét vagy elkapcsoltassa más csatornára. Sok esetben kérdezt a mese közben is a gyermek, ha valamit nem ért, valamilyen szófordulatot vagy cselekményt. A mese után a kiscsoportosokkal ellentétben szinte mindig mennek a gyerekek és kérdezgetnek, ha valamit nem értettek vagy megbeszélnek, legtöbb esetben az anyjukkal, hogy mi volt a mesében, miért pont úgy voltak, mi volt a tanulsága.

A válaszok alapján ebben a korban az idősebb testvérrel nem szoktak leülni mesét nézni vagy megbeszélni azt. Egyes szülők válaszolták azt, hogy az idősebb testvér olvas nekik mesét, de a legtöbb esetben a szülőtől várják el ezt. Az idősebbek testvéreik rokonaik könyveit szokták nézegetni a gyerekek és, ha nem értenek valamit benne, akkor arról megkérdezik, hogy mi az, minek pont így van.

A válaszadók jelentős része, a két óvodában összesen 17 szülő a nagycsoportosok között is a mesénézés szokta büntetésként, jutalmazásként alkalmazni. A somi szülők közül 4 fő nem szokta a mesénézést ilyen eszközként felhasználni. A többi szülő, vagyis 11 szülő pedig igen. Elmondásuk alapján, ha büntetés eszközeként alkalmazzák, ilyenkor a gyerekek megszeppennek, hisztiznek, sírnak, szomorúak és dacolnak. Néha megbánják, ha rosszat csináltak vagy elvégzik azt a feladatot, amit rábíznak. Amikor pedig jutalmazásként kapják meg, akkor pedig örülnek a mesének. A büntetésnek is vannak fokozatai. A szülők szerint attól függ, hogy mit csinált a gyerek. Van, amikor egyáltalán nem nézhet mesét egy megszabott ideig, de van, hogy csak korlátozzák a mesénézésre szánt időt. A papiak között 9 szülő vélekedik úgy, hogy a mese megvonás nem jó büntetési módszer. A többi szülő, 6 szülő alkalmazza büntetéskor. Az egyik szülő véleménye, hogy a mesemegvonás a gyerekeknél egy nagyon jó büntetési módszer, de mindenképp meg kell magyarázni nekik, hogy miért is kapták a büntetést, mit kellett volna másképp csinálnia. Vagy a jövőben mit csináljon másképp, hogy ne kapjon büntetést.

4.5. Konklúzió

A kutatás során figyelembe véve a hipotéziseimet és a válaszokat a következő eredményeket kaptam. A megkérdezettek válaszaiból arra a következtetésre jutottam, hogy az óvodások életében, mind a kiscsoportban és mind a nagycsoportban egyaránt fontos szerepet játszanak az irodalmi alkotások, ezen belül is a mese. A mesét nemcsak hallgatni vagy nézni szeretik, hanem szeretnek egy képről vagy maguktól kitalálni egy mesét és ezeket eljátszani emberekkel vagy bábukkal. Rendelkeznek kellő képzelőerővel, hogy meséket tudjanak kitalálni. Vagy éppen egy ismert mesét meg tudjanak jegyezni és el tudják játszani a maguk szókincsével. Minél nagyobb a gyerek, annál több mesefilmet néznek otthon, kevesebb mese, illetve képeskönyvet néznek otthon. A szülők tisztában vannak azzal, hogy nem az a legjobb megoldás, hogy a gyerek a televízió vagy a számítógép előtt töltsön sok időt. Mivel tudják, hogy nemcsak olyan mesét vetítenek,

amely a gyerekek hasznára válna, nem mindegyik mese fejlesztőhatású vagy tanulságos. Az egyik szülő a következő választ adta a kérdésemre:

„Szülőként egyetértünk abban párommal és szerintem más szülőkkal is, hogy a mai gyerekek túlzottan el vannak engedve (a miénk is). Nagyon hamar játszanak mindenféle internetes játékokat, amelyek egyáltalán nincsenek a javukra”.

Minden gyereknek megvan a saját gyakorlata a mesehallgatással kapcsolatban. A gyerekek nemcsak hallgatni szeretnek mesét, hanem szeretnek maguktól kitalálni is. Szeretik, ha a szülők is egy adott képről maguktól találnak ki történeteket, amibe ők is beleszólhatnak.

Arra a következtetésre jutottam, hogy az óvodában a pedagógusok figyelnek a mese és a vers arányos tanítására, megismertetésére. Addig a válaszokból az derült ki, hogy otthon nem szoktak verset tanulni, mondani, csak mesét olvasni és nézni. A visszakapott kérdőívekből mindössze 4 szülő válaszolta azt, hogy a nagyszülők szoktak mondókákat tanítani a gyerekeknek.

A meséskönyvekhez, képeskönyvekhez való viszonyt befolyásolja a gyermek, illetve a felnőtt ráhangolódása a meseolvasásra. Azoknál a családoknál, azokban a helyzetekben magasabb az élmény és a rögzült mese, amelyekben a szülő ráhangolódása megfelelő.

A mesés-, illetve a képeskönyvek nézegetését, a mesehallgatást a gyerekek az óvodában és otthon is szeretik. Azonban a válaszokból arra lehet következtetni, hogy a lányok jobban figyelnek és jobban érdeklődnek, mint a fiúk. A fiús anyukák válaszai között megfigyelheto, hogy a meseolvasás közben a gyerekek nyugtalanabbak, mozgékonyabbak és többet kérdeznek, beleszólnak, mint a lányok. A lányoknál a meseolvasás nyugodtabb hangulatban telik.

ÖSSZEFOGLALÁS

A munkám fő célja, hogy felmérjem, az óvodai program keretében mennyire van lehetőség az irodalmi nevelésre. Ezek milyen formában valósulnak meg. Továbbá, az óvodások mennyire ismerik a meséket, illetve a verseket. Mennyire igénylik az irodalmi alkotásokat az óvodában és otthon egyaránt.

Az első fejezetben bemutattam az óvodai irodalmi nevelést. Hogyan és milyen módszerekkel lehet megvalósítani az óvodában.

A második részben megismertettem a mesék típusait és, hogy milyen hatással vannak a gyerekek életére. A mese fontos oktatási eszköz, segít megismertetni és megkülönböztetni a gyerekekkel a jót és a gonoszt. Mindemellett a mese képességfejlesztő hatással is rendelkezik. A mese olvasása közben fejlődik a gyermek képzelete és szókincse.

A harmadik fejezetben a másik fontos irodalmi nevelési fajtát mutattam be, vagyis a verset. A versek ismételtetésével gyarapodik a gyermek szókincse, ritkán használt szavakkal ismerkedik, elsajátítja a magyar nyelv dallamát, ritmusát.

A negyedik fejezetben összegeztem a kérdőívekből kapott adatokat és válaszokat kaptam a hipotéziseimre. A kutatásomat két magyar tannyelvű óvodában végeztem kérdőíves módszerrel. A kérdőíveket az óvodapedagógusokkal és a szülőkkel egyaránt is kitöltöttem, emellett saját megfigyeléseket is végeztem. A kérdőívekből megtudhattam, hogy a mesék és a gyermekversek nagyon fontos szerepet játszanak az óvodások életében korcsoporttól függetlenül. Emellett fontos szerepet játszik még a gyermekek életében a mesélési és verselési szokások. Nagyon fontos, hogy minél fiatalabb korban megismerkedjenek a gyerekek az irodalmi neveléssel, ami által fejlődnek és ismerik meg régi szokásainkat, kultúránkat.

Резюме

Основна мета моєї роботи – оцінити, наскільки літературна освіта доступна в рамках програми дитячого садка, та в якій формі вона реалізується. Також дослідила, наскільки добре дошкільнята знають казки та вірші, та наскільки вони вимагають їх вдома та дитячому садку.

У першому розділі я досліджувала поняття літературної освіти, а також якими способами можна її реалізувати в дитячому садку.

У другій частині роботи я представила типи казок, а також те, як вони впливають на розивток дітей. Казка - важливий навчальний інструмент, допомагає дітям відрізнити добро і зло та формує навички дітей. Під час читання казки розвивається уява в дитини та збільшується словниковий запас.

У третьому розділі я представила інший важливий вид літературної освіти – вірші. З регулярним повторенням віршів збільшується словниковий запас дитини, знайомиться з рідко вживаними словами, оволодіває мелодією та ритмом угорської мови.

У четвертому розділі узагальнила результати, які я отримала з опитування. Дослідження проводила у двох угорськомовних дитячих закладах методом анкетуванням. Анкети заповнювали як вихователі обох закладів, так і батьки дітей, а також я зробила власні спостереження. З анкет я дізналася, що казки та дитячі вірші відіграють дуже важливу роль у житті дошкільнят незалежно від їхньої вікової групи. Крім того, розповіді також відіграють важливу роль у житті дітей. Дуже важливо, щоб діти ознайомилися з літературною освітою в молодшому віці, завдяки якій вони розвиваються та знайомляться з нашими звичаями та культурою.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Bauer Gabriella (1995): *Gyermekirodalom*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Bauer Gabriella, Giczy Jánosné, Zilahi Józsefné (1988): *Az óvodai irodalmi nevelés módszertana*, Tankönyvkiadó, Budapest.
- Bruno Bettelheim (1985): *A mese bővölete és a bontakozó gyermeki lélek*, Gondolat Kiadó, Budapest.
- Bujdosóné dr. Papp Andrea (2015): *Tevékenységek a kompetenciák kialakulásához. Mese-vers tevékenység*, In.: Óvodapedagógiai módszertani kézikönyv, Debreceni Egyetem, Debrecen.
- Cs. Nagy István (1995): *Gyermek- és ifjúsági irodalom*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Csertő Aranka - Ecsédi András- Nagy József-Puppi József (1984), *Iskolaelőkészítő kompenzálás*, Tankönyvkiadó, Budapest.
- Dankó Ervinné (1996): *Az óvodai irodalmi nevelés kérdései korunkban*, Dinasztia Kiadó, Budapest.
- Dankó Ervinné (2004): *Irodalmi nevelés az óvodában*. Okker, Budapest.
- Dankó Ervinné (2016): *Nyelvi-kommunikációs nevelés az óvodában. Módszertani kézikönyv a 3 – 7 éves korosztály fejlesztéséhez*, Flaccus Kiadó, Budapest.
- Daróczi Gabriella (2014): *Az óvodai versélmény*. In. Gombos Péter: *Kié az olvasás? Tanulmányok az olvasóvá nevelésről*, Magyar Olvasótársaság, Budapest.
- Domány Mária (2001): *A bábjáték varázsa*, első rész, Thurzó Lajos Közművelődési Központ, Zenta.
- Gabnai Katalin (1987): *Drámajátékok gyerekeknek, fiataloknak, felnőtteknek*, In: Trecsényi László, *Magyar Pedagógia*, 1 szám, 123 -125.
- Gabnai Katalin (2015): *Drámajátékok. Bevezetés a drámapedagógiába*, Helikon Kiadó, Budapest.
- Kádár Annamária (2012), *Mesepszichológia: Az érzelmi intelligencia fejlesztése gyermekkorban*, Kulcslyuk Kiadó, Budapest.
- Kovács György – Bakos Éva (1995) *Játék az óvodában*, Szerzői kiadás, Debrecen.
- Lázár Ervin (1989): *Bab Berci kalandjai*, Móra Könyvkiadó, Budapest.
- Mérei Ferenc, Binét Ágnes (1978): *Gyermeklélektan*, Gondolat Kiadó, Budapest.
- Szávai Ilona (2009): *Mint a mesében? Tanulmányok a mese fontosságáról*, Pont Kiadó, Budapest.

Nyitrai Ágnes (1995): *A mese, a vers és a képeskönyv szerepe a bölcsődés gyermekek életében és fejlődésében*, Bölcsészdoktori értekezés, József Attila Tudományegyetem, Pécs.

Pálfi Sándor (2015): *Óvodapedagógiai módszertani kézikönyv*, Debreceni Egyetem, Debrecen.

Turi Endréné (1989): *Gyermekirodalom és anyanyelvi nevelés*. In: *Az óvodai anyanyelvi nevelés továbbfejlesztése*, Tanítóképző Főiskola, Kecskemét

Várhegyi Józsefné (1970): *Az irodalmi foglalkozások szerepe az óvodai esztétikai nevelésben*, Szakdolgozat az anyanyelv módszertan témából, Sopron, 1970.

Zilahi Józsefné (1994): *Mese-vers az óvodában I.*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Zilahi Józsefné (1998): *Mese-vers az óvodában*, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.

Ушинский К.Д. (2000) *Педагогика детства*, Издательский дом «Карапуз», Москва.

MELLÉKLET

1. számú melléklet: Kérdőív az óvodapedagógusokhoz

Néhány kárpátaljai óvodában kutatást végzünk, melyhez kérjük az Ön segítségét is az alábbi kérdések megválaszolásával.

Válaszait bizalmasan kezeljük. Előre is köszönjük bizalmát és segítségét.

Adatközlő neve:

A kitöltés dátuma:

A bölcsőde címe:

1. Mi a véleménye a kereskedelemben kapható óvodás korú gyermekeknek szóló könyvek választékáról?(1-től 7-ig értékelje)

nem kielégítő

nagyon jó

--	--	--	--	--	--	--

2. Milyen könyvekkel bővítené a választékot?

3. Honnan szerzik be az óvodában megtalálható és a foglalkozásokhoz szükséges könyveket?

4. Vannak-e kedvenc gyermekkönyvei? Kérjük, sorolja fel ezeket cím szerint, és tegyen x jelet annak a könyvnek a címe mellé, amelyik az Ön csoportjában is megtalálható!

1. CÍM

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

5. Kérjük, indokolja választását!

6. **Vannak-e olyan gyermekkönyvek, amelyeket nem szeret? Kérjük, sorolja fel ezeket cím szerint, és tegyen x jelet annak a könyvnek a címe mellé, amelyik az Ön csoportjában is megtalálható!**

CÍM

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

7. **Kérjük, indokolja választását!**

8. **Mennyire szívesen mesél, nézeget képekönnyvet a csoportjában lévő gyermekekkel?**

egyáltalán nem

nagyon sokszor

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

9. **Miért?**

10. **Mire lenne szüksége ahhoz, hogy a mesélés, verselés, képekönnyv-nézegetés szituációit varázslatosabbá tudja tenni a gyermekek számára?**

11. **Mennyire szeret verseket mondani a gyermekeknek?**

egyáltalán nem

nagyon

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

12. **Miért?**

13. **Kérjük, írja fel néhány kedvenc gyermekverse címét!**

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

14. Kérjük, indokolja választását!

15. Kérjük, írja fel néhány olyan gyermekversnek a címét, amit nem szeret!

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

16. Kérjük, indokolja választását!

17. Mennyire szeret képekről mesélni, beszélgetni a gyermekekkel?

egyáltalán nem

nagyon

--	--	--	--	--	--	--	--

18. Miért?

19. Milyen képekről, illusztrációkról mesél, beszélget szívesen?

20. Miért?

21. Milyenek azok a képek, illusztrációk, amelyekről nem szívesen mesél vagy beszélget?

22. Miért?

23. Mennyire szeret könyv nélkül, saját maga által kitalált történeteket mesélni a gyermekeknek?

egyáltalán nem

nagyon

--	--	--	--	--	--	--	--

24. Miért?

25. Mennyire szeret ismert mesét, történetet saját szavaival megfogalmazva, könyv nélkül mesélni?

egyáltalán nem

nagyon

--	--	--	--	--	--	--	--

26. Miért?

27. Milyen hangulatban szoktak telni ezek a foglalkozások?

28. Van-e jelenlegi csoportjában olyan gyermek, akinek a mesélés, verselés, képeskönyv-nézegetés vonatkozásában különleges szokásai vannak? Ha igen, kérjük, részletezze!

29. Kérnek-e a szülők öntől tanácsot, segítséget a meséléssel, verseléssel, képeskönyv-nézegetéssel kapcsolatban? Ha igen, kérjük, részletezze!

30. Mi az ön véleménye a tv-mesékről? (Az Esti mese c. műsorra gondolunk.)

31. Mi az Ön véleménye a tv-ben vagy videokazettán látható rajzfilmekről?

32. Mi az ön véleménye a mesekazettákról, meselemezekről?

Mi az ön véleménye a diafilmekről, a vetítésről?

Köszönjük, hogy a kérdések megválaszolásával segítette munkánkat.

2. számú melléklet: Kérdőívek a szülőkhez

Kedves Szülők!

Néhány óvodában kutatást végzek szakdolgozat témájának kidolgozásához, melyhez kérjük az Ön segítségét az alábbi kérdések megválaszolásával. Válaszaikat bizalmasan kezelem, az eredményeket név nélkül közlöm. Előre is köszönöm bizalmát és segítségét!

A gyermek neve: _____ (kezdőbetűvel)

A gyermek neme: _____

A gyermek születési ideje: _____

A kitöltés dátuma: _____

A gyermek óvodája, ahová jár _____

1. Kik élnek tartósan együtt egy családban?

Felnőttek

a) anya és apa	f) anya, apa és nagyszülő
b) anya	g) anya és nagyszülő
c) apa	h) apa és nagyszülő
d) anya és nevelőapa	i) egyéb, mégpedig _____
e) apa és nevelőanya	

Gyermekek

- a) egy gyermek
- b) két gyermek
- c) három gyermek
- d) négy vagy több gyermek

2. A szülők iskolai végzettsége (Karikázza be a megfelelő számot)

	anya	apa
- néhányosztályt végzett	1	1
- általánosiskolát végzett	2	2
- szakmunkásképzőt végzett	3	3
- középiskolát végzett	4	4
- főiskolát végzett	5	5

3. A szülők foglalkozása (írja a megfelelő foglalkozási módhoz a saját foglalkozásának a nevét)

	anya	apa
	- alkalmazott	
	- önálló vállalkozó	
	- bedolgozó	
	- alkalmi munkás	
	<i>Szellemi foglalkozású</i>	
	- vezető, irányító	
	- szakalkalmazott	
	- ügyviteli	
<i>Fizikai foglalkozású</i>	anya	apa
	- szakmunkás	
	-betanított munkás	
	- segédmunkás	

4. Milyen életkorban kapta a gyermek az első képes-, illetve meséskönyvet? (Az életkort hónapokban kérjük megadni.): _____

5. Szereti-e a gyermek a képes-, illetve meséskönyvet? (Karikázza be a megfelelő számot)

egyáltalán nem 1 2 3 4 5 nagyon

6. Hogyan jellemezné gyermek képes-, illetve meséskönyvvel kapcsolatos tevékenységét? (Több válasz is megadható.)

- a) rakosgatja, épít belőle
- b) nézegeti
- c) mutogat benne
- d) mesél a képekről
- e) a benne levő ismerős dalt, mondókát, verset elmondja, elénekli
- f) a szülőt kéri, hogy meséljen belőle
- g) kérdezet
- h) egyéb

7. Sorolja fel a gyermek 5 kedvenc könyvét, meséjét, műsorát, ... stb. cím szerint, és kérjük, jelölje meg a információhordozót is (pl. könyv, tv, lemez, diafilm, videokazetta, ... stb.).

Pl: Bogyó és Babóca - tv

Cím információhordozó

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

8. A 7. kérdésnél felsoroltak közül melyiket szereti az anya? Miért?

9. A 7. kérdésnél felsoroltak közül melyiket nem szereti az anya? Miért?

10. A 7. kérdésnél felsoroltak közül melyiket szereti az apa? Miért?

11. A 7. kérdésnél felsoroltak közül melyiket nem szereti az apa? Miért?

12. Ha a szülők könyvet vesznek a gyermeknek, milyen szempontok szerint választják ki azt?

13. Megfelelőnek tartja-e a bölcsődés gyermekeknek szóló könyvek választékát?

egyáltalán nem 1 2 3 4 5 teljes mértékben

14. Milyen képes-, illetve meséskönyveket hiányol a boltokból?

15. Milyen gyakran néz képeskönyvet, hallgat mesét a gyermek?

- a. naponta többször
- b. naponta
- c. hetente 2-3 alkalommal
- d. hetente 1-szer
- e. ritkábban

16. Milyen gyakran nézi a gyermek a tv-mesét?

- a. naponta
- b. hetente 2-3 alkalommal
- c. hetente 1-szer
- d. ritkábban
- e. soha

17. Milyen gyakran hallgat meselemezt /kazettát a gyermek?

- a. naponta
- b. hetente 2-3 alkalommal
- c. hetente 1-szer
- d. ritkábban
- e. soha

18. Milyen gyakran néz diafilmet a gyermek?

- a) naponta
- b) hetente 2-3 alkalommal
- c) hetente 1-szer
- d) ritkábban
- e) soha

19. Milyen gyakran néz videon lévő gyermekműsort, mesefilmet a gyermek?

- a) naponta
- b) hetente 2-3 alkalommal
- c) hetente 1-szer
- d) ritkábban
- e) soha

20. A tv-mesén kívül milyen műsorokat szokott megnézni a gyermek a tv-ben?

21. Milyen gyakran?

- a) naponta többször
- b) naponta
- c) hetente 2-3 alkalommal
- d) ritkábban

22. Elsősorban melyik szülővel/családtaggal közösen nézeget képeskönyvet, nézi a tv-mesét, videót, hallgat meselemez, ... stb. a gyermek? (Többválasztis megadható.)

- a) anyával
- b) apával
- c) testvérral
- d) nagyszülővel
- e) egyéb személlyel, mégpedig _____

23. Hogyan mesélnek a szülők általában?

- a) inkább könyv alapján
- b) inkább könyvtől függetlenül
- c) mindkettő nagyjából egyformán jellemző

24. Képeskönyv-nézegetéskor a gyermek elsősorban

- a) a kép saját szavakkal történő elmesélését igényli
- b) a kép mellé írt szöveg felolvasását igényli
- c) nem dönthető el, melyik fordul elő gyakrabban

25. Kérjük, írja le részletesen, hogy amikor a gyermekkel képes- illetve mesekönyvet nézegetnek, általában hogyan zajlik le egy ilyen közös tevékenység! Kérjük, jellemezze a gyermek és a felnőtt magatartását, egymásra, illetve a könyvre adott reakcióját

26. Kérjük, írja le részletesen, hogy amikor könyv nélkül mesélnek a gyermeknek, hogyan zajlik le általában ez a közös tevékenység! Kérjük, jellemezze a gyermek és a mesélő felnőtt magatartását, egymásra adott reakcióját!

27. Általában mennyi ideig tart 1-1 képeskönyv-nézegetési szituáció? (A választ percben kérjük megadni.)

28. Mennyi ideig tart 1-1 mesélési szituáció általában, ha könyv nélkül mesélnek a gyermeknek? (A választ percben kérjük megadni.)

29. Előfordul-e, hogy a gyermek napokkal később tér vissza beszélgetés vagy játék során valamelyik képeskönyvvel, mesével, tv-mesével, meselemezzel/kazettával kapcsolatos élményére? Ha igen, kérjük részletezze!

30. Van-e olyan könyv, mese, meselemez, ... stb., amit a gyermek újra és újra igényel? Kérjük, sorolja fel ezeket cím szerint, az információhordozó (könyv, tv, hanglemez, ... stb.) megjelölésével!

Cím információhordozó

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

31. Van-e olyan könyv, mese, tv-mese, meselemez, ... stb., amit a gyermek nem szeret? Kérjük, sorolja fel ezeket cím szerint, az információhordozó megjelölésével!

Cím információhordozó

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

32. A 31. kérdésnél felsoroltak közül melyiket nem szereti az anya? Miért?

33. A 31. kérdésnél felsoroltak közül melyiket nem szereti az apa? Miért?

34. Mi az Önök véleménye a tv-meséről?

35. Kérjük, írja le részletesen, hogy milyen reakciói szoktak lenni a gyermeknek a tv-mese alatt Ha különfélék, mitől függően változnak? Kérjük, részletezze!

36. Megbeszélnek-e a tv-mesében, meselemezen/kazettán, diafilmen, videokazettán látottakat a gyermekkel?

soha 1 2 3 4 5 mindig

37. Ha igen, általában ki kezdeményezi ezeket a beszélgetéseket és hogyan? Kérjük, részletezze!

38. Ha a gyermeknek van idősebb testvére, mi az ő szerepe a gyermek meséhez, könyvhöz való viszonyának alakulásában?

39. Szokták-e a mesekönyvet, tv-mesét, ... stb. a jutalmazás vagy a büntetés eszközeként felhasználni? Ha igen, melyiket és hogyan?

40. Hogyan reagál erre a gyermek?

41. Van-e a fenti kérdések közül valamelyikben nézetkülönbség a szülők között? Ha igen, kérjük, írja le, hogy melyikben, és mi a véleménykülönbség tárgya!

Köszönjük, hogy a kérdések megválaszolásával segítette munkánkat!

3. számú melléklet: Kérdőív a gyermekekhez

Kedves Kolléganő!

Néhány kárpátaljai óvodában kutatást végzek, melyhez kérjük az Ön segítségét is az alábbi kérdések megválaszolásával. Kérjük, hogy minden gyermekéről a csoportban egy-egy kérdőívet töltsön ki. A kérdések megválaszolásánál csak saját tapasztalataira, élményeire hagyatkozzék.

Köszönjük, hogy a kérdések megválaszolásával segítette munkánkat.

A gyermek neve: _____

Életkora: (év, hónap) _____

A kitöltés ideje: _____

Az óvoda címe: _____

Az óvónő neve _____

1. Mennyire szereti a gyermek a mesélést, verselés, képeskönyv-nézegetés szituációit?

egyáltalán nem nagyon

1 2 3 4 5 6 7

2. Kedvenc könyvének címe: _____

3. Kedvenc meséje, története:

4. Kedvenc verse:

5. Kedvenc mondókája:

6. Kedvenc dala:

7. Van-e olyan könyv, mese, vers, mondóka, dal, amit a gyermek nem szeret? Ha igen, címe/címük: _____

4. számú melléklet: Saját megfigyelésemhez

A megfigyelés ideje: _____

A megfigyelés helye _____.

I. ÁLTALÁNOS RÉSZ

1. A megfigyelés időtartama _____ (perc)

2. Ebből a meséléssel töltött összes idő _____ (perc)

3. Csoportlétszám gyermek: _____

1) A csoportban található szépirodalmi- és meséskönyvek: /cím példányszám

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

2) Behoznak-e saját könyvet is a gyermekek?

a) Nem

b) Igen, ritkán

c) Igen, gyakran

3) A könyv aktualitása (pl.: Mikulás táján van télapós könyv, nyár előtt nyaralásról szóló)

nem megfelelő

1 2 3 4 5

nagyon jó

4) A könyvek állaga

nem megfelelő

1 2 3 4 5

nagyon jó

5) A könyvek hozzáférhetősége

- a) A könyvek többsége a gyermekek által nem látható helyen van.
- b) Van olyan könyv a szobában, amit nem látnak a gyermekek
- c) A gyermekek minden könyvet látnak, amit nem érnek el, bármikor kérhetik, és a óvónő odaadja
- d) Minden könyv látható és elérhető

6) Van-e könyveken kívül más olyan eszköz, ami a verselés, mesélés, képeskönyv nézegetés helyzeteiben alkalmazható?

- a) Gyermekújság
- b) Kártya
- c) Báb
- d) Filctábla
- e) Puzzle
- f) Egyéb, mégpedig: _____

7) Hogyan kezdeményez vers-, meselvasást (hallgatást)?

- a) Könyvet mutat/kínál neki
- b) Javasolja, hogy nézzenek meg együtt valamilyen könyvet, újságot
- c) Felajánlja, hogy mesél a gyermeknek(a gyermek unatkozik, szomorú,...)
- d) Egy konkrét mesét, verset, mondókát ajánl a gyermek tevékenységéhez
- e) Valamilyen élményét elmeséli a gyermeknek
- f) A gyermek valamilyen élményére rákérdez, elmesélteti azt, beszélgetést kezdeményez róla
- g) Egyéb, mégpedig:_____

8) A szituációkban szereplő eszközök:

- a) Könyv
- b) Gyermekújság
- c) Báb
- d) Filctábla
- e) Gyermekkártya
- f) Puzzle
- g) Egyéb, mégpedig:_____

9) Az óvónő tevékenysége a szituációban, ha eszköz is szerepel:

- a) Lapozgatja a könyvet, megnevezi, amit a képen lát

- b) Mesél a képről (saját maga által kitalált történetet)
- c) Mesél (a képpel kapcsolatban valami olyat, ami a gyermek életéhez, élményeihez kapcsolható)
- d) Mesél (a képpel kapcsolatban valamilyen saját élményt)
- e) Elmeséli saját szavaival a könyvben szereplő mesét
- f) Felolvassa a könyvben szereplő mesét
- g) Énekel
- h) Verset mond
- i) Mondókázik (el is játszik)
- j) Kérdegeti a gyermekeket arról, hogy mi van a képen
- k) Beszélgetnek a képen látottakról

10) Az óvónő verbális megnyilvánulásai:

a./ a szókincs szempontjából

szegényes 1 2 3 4 5 gazdag

b./ a stílus szempontjából

unalmas, lapos 1 2 3 4 5 érdekes, választékos

c./ tartalmilag

kifogásolható 1 2 3 4 5 a gyermekek fejlettségéhez igazodó

d./ hangszín

monoton 1 2 3 4 5 a tartalomnak megfelelő

11) Az óvónő non-verbális megnyilvánulásai:

- a) Ölébe ülteti a gyermeket
- b) Megsimogatja
- c) Érinti
- d) Rámosolyog
- e) Szemkontaktus szinte folyamatosan
- f) Érzelemgazdag, a helyzetnek megfelelő arckifejezés

12) A gyermek igényeihez való igazodás

nem sikerül 1 2 3 4 5 teljes mértékben sikerül

13) Kérik-e a gyerekek a mese- vagy vers olvasását?

- a) Igen, ritkán
- b) Igen, gyakran
- c) Nem jellemző
- d) Nem gyakran

e) Szinte soha

14) Milyen napszakban és alkalommal kéri (ha az előző válasz igen)

15) A szülők figyelemmel kísérik-e az óvodai meseolvasási (mesélési) szokásokat a csoportban, ahová gyermekük jár?

- a) Igen, sűrűn megbeszéljük, miket olvasunk, mesélünk.
- b) Igen, néha megkérdezi néhány szülő, mit érdemes mesélni a gyerekeknek az adott életkorban
- c) Nem jellemző
- d) Soha senki nem kérdez a meséléssel, versekkel kapcsolatban

5. számú melléklet: A kitöltött kérdőívek

KÉRDÉSEK A GYERMEKRŐL

Kedves Kollégánó!

Néhány kárpátaljai óvodában kutatást végzek, melyhez kérjük az Ön segítségét is az alábbi kérdések megválaszolásával. Kérjük, hogy minden gyermekéről a csoportban egy-egy kérdőívet töltsön ki. A kérdések megválaszolásánál csak saját tapasztalataira, élményeire hagyatkozzék.

Köszönjük, hogy a kérdések megválaszolásával segítette munkánkat.

A gyermek neve: Ma [redacted] D [redacted]

Életkora: (év, hónap) 2016. november

A kitöltés ideje: 2020. március ad.

Az óvoda címe: Sani Gőzöző óvoda San Jő út ge.

Az óvónő neve B [redacted] M [redacted]

1. Mennyire szereti a gyermek a mesélést, verselés, képeskönyv-nézegetés szituációit?

egyáltalán nem nagyon

1 2 3 4 5 6 7

2. Kedvenc könyvének címe: Hockásfülű nyúl

3. Kedvenc meséje, története: Piroska és a farkas

4. Kedvenc verse: Dörög - dörög, három fű díst mad

5. Kedvenc mondókája: Éi nee kimehetre

6. Kedvenc dala: Erdő mélen házikó

7. Van-e olyan könyv, mese, vers, mondóka, dal, amit a gyermek nem szeret? Ha

igen, címe/címük: —

10.5

Kérdőív Óvodapedagógusokhoz: ✓

Néhány kárpátaljai óvodában kutatást végzünk, melyhez kérjük az Ön segítségét is az alábbi kérdések megválaszolásával.

Válaszait bizalmasan kezeljük.

Előre is köszönjük bizalmát és segítségét.

Adatközlő neve: B. [redacted]

A kitöltés dátuma: 2020. március 22.

A bölcsőde címe: —

1. Mi a véleménye a kereskedelemben kapható óvodás korú gyermekeknek szóló könyvek választékáról?(1-től 7-ig értékelje)

nem kielégítő

				5		
--	--	--	--	---	--	--

nagyon jó

2. Milyen könyvekkel bővítené a választékot?

A irodalom történetét magyarral kísért mesék - mondókák - és erők gyűjteményekkel, játék gyűjteményekkel.

3. Honnan szerzik be az óvodában megtalálható és a foglalkozásokhoz szükséges könyveket?

A könyveket az internetről töltjük le, Magyarországból kapjuk és több alkalommal otthonról viszük be az óvodába.

4. Vannak-e kedvenc gyermekkönyvei? Kérjük, sorolja fel ezeket cím szerint, és tegyen x jelet annak a könyvnek a címe mellé, amelyik az Ön csoportjában is megtalálható!

1. CÍM

1. Pöttöm Panna x
2. A három kismalac x
3. Barbos hátú malomkő x
4. Hishablány
5. Hófehérke és a hét törpe

5. Kérjük, indokolja választását!

Azért ezeket választottam, mert ezek tanulságos mesék és lekötik a gyerekek figyelmét.

6. Vannak-e olyan gyermekkönyvek, amelyeket nem szeret? Kérjük, sorolja fel ezeket cím szerint, és tegyen x jelet annak a könyvnek a címe mellé, amelyik az Ön csoportjában is megtalálható!

CÍM

1. Szénig és a könyvtető
2. Bole anyja x
3. Könnemű, kétrzemű, háromzemű

4.....

5.....

7. Kérjük, indokolja választását!

Ezekre a mesékre az óvodás gyerekek nem állnak kézen, nem értik meg a lényegét

8. Mennyire szívesen mesél, nézeget képeskönyvet a csoportjában lévő gyermekekkel?

egyáltalán nem

nagyon sokszor

								8
--	--	--	--	--	--	--	--	---

9. Miért?

Azért mert azt figyeltem meg, hogy a gyerekeknek jobban megmagad a fejébe az olyan mese, amely képekkel van illusztrálva.

10. Mire lenne szüksége ahhoz, hogy a mesélés, verselés, képeskönyv-nézegetés szituációit varázslatosabbá tudja tenni a gyermekek számára?

Bábozshöz segítségül varázslatosabbá tudom tenni a gyermekek számára a mesét a falalkorán

11. Mennyire szeret verseket mondani a gyermekeknek?

egyáltalán nem

nagyon

								8
--	--	--	--	--	--	--	--	---

12. Miért?

A verseket, mondókákat megbarantom a gyerekekkel és azért, hogy érdekesebb legyen számukra el is költök megbaratni.

13. Kérjük, írja fel néhány kedvenc gyermekverse címét!

1. Pirkós a kezem meg a tenyem
2. Szól a borsó: itt vagyok!
3. Kálacsás
4. Óvodától iskoláig
5. Kezember

14. Kérjük, indokolja választását!

Azért ezek a versek a kedvenceim, mert ezek a versek megtanítják a gyerekeket, hogy bizonyos helyzetekben hogyan viselkedjenek.

15. Kérjük, írja fel néhány olyan gyermekversnek a címét, amit nem szeret!

1. Törpétánc
2. Ésük a hó
3. Borsógi maskarák
4.
5.

16. Kérjük, indokolja választását!

Bízeket a veséket inkább inkább tanítani, mert nem áll a led-
venccim között.

17. Mennyire szeret képekről mesélni, beszélgetni a gyermekekkel?

egyáltalán nem

								8
--	--	--	--	--	--	--	--	---

nagyon

18. Miért?

Miért is fontos, hogy a gyerekek ne csak hallják hanem
lássák is a mesét a képeken.

19. Milyen képekről, illusztrációkról mesél, beszélget szívesen?

Legyen illusztrációkról mesélhet szívesen a gyerekekről, amely
az állatokat és a természetet ábrázolja.

20. Miért?

Mert fontos, hogy a gyerekek el tudják képzelni az állatokat és a
természetet.

21. Milyenek azok a képek, illusztrációk, amelyekről nem szívesen mesél vagy beszélget?

Vannak olyan képek és illusztrációk, amelyeket nem az ország
gyerekei számára ajánlottak, ezekről nem szívesen beszélgetek.

22. Miért?

Vannak olyan képek, amelyek iskolás gyerekek számára vannak ki-
alálva.

23. Mennyire szeret könyv nélkül, saját maga által kitalált történeteket mesélni a gyermekeknek?

egyáltalán nem

							7
--	--	--	--	--	--	--	---

nagyon

24. Miért?

Nagyon kevés a gyerekek, ha fantáziát kíván mesélni.

25. Mennyire szeret ismert mesét, történetet saját szavaival megfogalmazva, könyv nélkül mesélni?

egyáltalán nem

			5		
--	--	--	---	--	--

nagyon

26. Miért?

Ritkábban szoktam nekik így mesélni, inkább könyvből szoktam mesélni.

27. Milyen hangulatban szoktak telni ezek a foglalkozások?

Nagyon örülnek nekik a gyerekek, vidám és örömteli foglalkozások ezek.

28. Van-e jelenlegi csoportjában olyan gyermek, akinek a mesélés, verselés, képeskönyv-nézegetés vonatkozásában különleges szokásai vannak? Ha igen, kérjük, részletezze!

Nincsenek ilyen gyerekek, mert amilyen mesét én kiolvasok, azt szívesen hallgatják.

29. Kérnek-e a szülők öntől tanácsot, segítséget a meséléssel, verseléssel, képeskönyv-nézegetéssel kapcsolatban? Ha igen, kérjük, részletezze!

Nem szoktak segítséget kérni a szülők az óráinktól.

30. Mi az ön véleménye a tv-mesékről? (Az Esti mese c. műsorra gondolunk.)

Nagyon szeretem az esti mesét a gyerekek elalvás előtt, mert megnyugtatója őket.

31. Mi az Ön véleménye a tv-ben vagy videokazettán látható rajzfilmekről?

Nagyon sokat hoznának az órádon található videókat, mert ezzel is fejlesztjük a mesélőképességüket.

32. Mi az ön véleménye a mesekazettákról, meselemezekről?

Nagyon hoznának a gyerekek és óvónők számára. Ezzel is fejlesztjük a gyerekeknek a mesefilozófiát.

33. Mi az ön véleménye a diafilmekről, a vetítésről?

Ugyanúgy a mi óráinkon is van vetítő, nagyon sokat hoznának, mert a gyerekeknek ez egy különleges pillanat.

Köszönjük hogy a kérdések megválaszolásával segítette munkánkat.

Kedves Szülők!

Néhány óvodában kutatást végzek szakdolgozat témájának kidolgozásához, melyhez kérjük az Ön segítségét az alábbi kérdések megválaszolásával. Válaszaikat bizalmasan kezelem, az eredményeket név nélkül közlöm. Előre is köszönöm bizalmát és segítségét!

A gyermek neve: Sz. D. (kezdőbetűvel)

A gyermek neme: Piú

A gyermek születési ideje: 2016.01.02

A kitöltés dátuma: 2020.04.02

A gyermek óvodája, ahová jár Gronkapani Napovoska ovoda

1. Kik élnek tartósan együtt egy családban?

Felnőttek

- a) anya és apa
b) anya
c) apa
d) anya és nevelőapa
e) apa és nevelőanya
f) anya, apa és nagyszülő
g) anya és nagyszülő
h) apa és nagyszülő
i) egyéb, mégpedig _____

Gyermekek

- a) egy gyermek
b) két gyermek
c) három gyermek
d) négy vagy több gyermek

2. A szülők iskolai végzettsége (Karikázza be a megfelelő számot)

	anya	apa
- néhányosztályt végzett	1	1
- általánosiskolát végzett	2	2
- szakmunkásképzőt végzett	3	3
- középiskolát végzett	☒ 4	4
- főiskolát végzett	5	☒ 5

3. A szülők foglalkozása (írja a megfelelő foglalkozási módhoz a saját foglalkozásának a nevét)

	anya	apa
- alkalmazott		Römműves
- önálló vállalkozó		
- bedolgozó		
- alkalmi munkás		
<i>Szellemi foglalkozású</i>		
- vezető, irányító		
- szakalkalmazott		call center : Biztosítási ügynök
- ügyviteli		
<i>Fizikai foglalkozású</i>		
	anya	apa
- szakmunkás		
- betanított munkás		
- segédmunkás		

4. Milyen életkorban kapta a gyermek az első képes-, illetve meséskönyvet? (Az életkort hónapokban kérjük megadni.): 8 hónapos

5. Szereti-e a gyermek a képes-, illetve meséskönyvet? (Karikázza be a megfelelő számot)
egyáltalán nem 1 2 3 4 5 nagyon

6. Hogyan jellemezné gyermek képes-, illetve meséskönyvvvel kapcsolatos tevékenységét?
(Több válasz is megadható.)

- a) rakosgatja, épít belőle
- b) nézegeti
- c) mutogat benne
- d) mesél a képekről
- e) a benne levő ismerős dalt, mondókát, verset elmondja, elénekli
- f) a szülőt kéri, hogy meséljen belőle
- g) kérdezzet
- h) egyéb

7. Sorolja fel a gyermek 5 kedvenc könyvét, meséjét, műsorát, ... stb. cím szerint, és kérjük, jelölje meg a információhordozót is (pl. könyv, tv, lemez, diafilm, videokazetta, ... stb.).

Pl: Bogyó és Babóca - tv

Cím	információhordozó
1. Pimoska és a farkas	- könyv
2. Kismalac és a farkas	- könyv
3. Hüvelyk Jankó	- könyv
4. A ratarti kisegér	- könyv
5. Jancsi és Juliska	- könyv

8. A 7. kérdésnél felsoroltak közül melyiket szereti az anya? Miért?

Mindent szeretem

9. A 7. kérdésnél felsoroltak közül melyiket nem szereti az anya? Miért?

10. A 7. kérdésnél felsoroltak közül melyiket szereti az apa? Miért?

Mindent

11. A 7. kérdésnél felsoroltak közül melyiket nem szereti az apa? Miért?

12. Ha a szülők könyvet vesznek a gyermeknek, milyen szempontok szerint választják ki azt?

Rövid és tanulságos mesék legyenek benne

13. Megfelelőnek tartja-e a bölcsődés gyermekeknek szóló könyvek választékát?

egyáltalán nem 1 2 3 4 5 teljes mértékben

14. Milyen képes-, illetve meséskönyveket hiányol a boltokból?

15. Milyen gyakran néz képeskönyvet, hallgat mesét a gyermek?

- a. naponta többször
- b. naponta
- c. hetente 2-3 alkalommal
- d. hetente 1-szer
- e. ritkábban

16. Milyen gyakran nézi a gyermek a tv-mesét?

- a. naponta
- b. hetente 2-3 alkalommal
- c. hetente 1-szer
- d. ritkábban
- e. soha

17. Milyen gyakran hallgat meselemez /kazettát a gyermek?

- a. naponta
- b. hetente 2-3 alkalommal
- c. hetente 1-szer
- d. ritkábban
- e. soha

18. Milyen gyakran néz diafilmet a gyermek?

- a) naponta
- b) hetente 2-3 alkalommal
- c) hetente 1-szer
- d) ritkábban
- e) soha

19. Milyen gyakran néz videon lévő gyermekműsort, mesefilmet a gyermek?

- a) naponta
- b) hetente 2-3 alkalommal
- c) hetente 1-szer
- d) ritkábban
- e) soha

20. A tv-mesén kívül milyen műsorokat szokott megnézni a gyermek a tv-ben?

Filmeket

21. Milyen gyakran?

- a) naponta többször
- b) naponta
- c) hetente 2-3 alkalommal
- d) ritkábban

22. Elsősorban melyik szülővel/családtaggal közösen nézeget képeskönyvet, nézi a tv-mesét, videót, hallgat meselemez, ... stb. a gyermek? (Többválaszis megadható.)

- a) anyával
- b) apával
- c) testvérrel
- d) nagyszülővel
- e) egyéb személlyel, mégpedig _____

23. Hogyan mesélnek a szülők általában?

- a) inkább könyv alapján
- b) inkább könyvtől függetlenül
- c) mindkettő nagyjából egyformán jellemző

24. Képeskönyv-nézegetéskor a gyermek elsősorban

- a) a kép saját szavakkal történő elmesélését igényli
- b) a kép mellé írt szöveg felolvasását igényli
- c) nem dönthető el, melyik fordul elő gyakrabban

25. Kérjük, írja le részletesen, hogy amikor a gyermekkel képes- illetve meséskönyvet nézegetnek, általában hogyan zajlik le egy ilyen közös tevékenység! Kérjük, jellemezze a gyermek és a felnőtt magatartását, egymásra, illetve a könyvre adott reakcióját

A mese olvasás közben rengeteg kérdése van a gyermeknek, így egy rövid mese is több időt vesz igénybe.

26. Kérjük, írja le részletesen, hogy amikor könyv nélkül mesélnek a gyermeknek, hogyan zajlik le általában ez a közös tevékenység! Kérjük, jellemezze a gyermek és a mesélő felnőtt magatartását, egymásra adott reakcióját!

Amikor könyv nélkül mesélek sokkal jobban figyel a mese és nem is kérdezget olyan sokat.

27. Általában mennyi ideig tart 1-1 képeskönyv-nézegetési szituáció? (A választ percben kérjük megadni.)

40 - 50 perc

28. Mennyi ideig tart 1-1 mesélési szituáció általában, ha könyv nélkül mesélnek a gyermeknek? (A választ percben kérjük megadni.)

30 perc

29. Előfordul-e, hogy a gyermek napokkal később tér vissza beszélgetés vagy játék során valamelyik képeskönyvvel, mesével, tv-mesével, meselemezzel/kazettával kapcsolatos élményére? Ha igen, kérjük részletezze!

Igen. Rendszeresen előfordul.

30. Van-e olyan könyv, mese, meselemez, ... stb., amit a gyermek újra és újra igényel? Kérjük, sorolja fel ezeket cím szerint, az információhordozó (könyv, tv, hanglemez, ... stb.) megjelölésével!

Cím	információhordozó
1. Porska és a farkas	- könyv
2. Malacka és a farkas	- könyv
3. Kutyaapátik	- tv
4. Gondos bocskor	- tv
5. A csokoládé királyné	- könyv

31. Van-e olyan könyv, mese, tv-mese, meselemez, ... stb., amit a gyermek nem szeret? Kérjük, sorolja fel ezeket cím szerint, az információhordozó megjelölésével!

Cím	információhordozó
1. Szofia hercegnő	- tv
2.	
3.	
4.	
5.	

32. A 31. kérdésnél felsoroltak közül melyiket nem szereti az anya? Miért?

33. A 31. kérdésnél felsoroltak közül melyiket nem szereti az apa? Miért?

34. Mi az Önök véleménye a tv-meséről?

Szeretem, deköti a figyelmét és addig is when egy kicsit a napi pörgés mellett

35. Kérjük, írja le részletesen, hogy milyen reakciói szoktak lenni a gyermeknek a tv-mese alatt Ha különfélék, mitől függően változnak? Kérjük, részletezze!

Általában ülve nézi a mesét és nagyon figyelmesen.

36. Megbeszélük-e a tv-mesében, meselemezen/kazettán, diafilmen, videokazettán látottakat a gyermekkel?

soha 1 2 3 4 5 mindig

37. Ha igen, általában ki kezdeményezi ezeket a beszélgetéseket és hogyan? Kérjük, részletezze!

Általában Dominik mindenre visszakérdez, mi, miért, minek úgy van, ahogy a mesében

38. Ha a gyermeknek van idősebb testvére, mi az ő szerepe a gyermek meséhez, könyvhöz való viszonyának alakulásában?

Nincs

39. Szokták-e a mesekönyvet, tv-mesét, ... stb. a jutalmazás vagy a büntetés eszközeként felhasználni? Ha igen, melyiket és hogyan?

Igen. Csak akkor nézhet mesét, ha aznap jó lesz.

40. Hogyan reagál erre a gyermek?

Jól.

41. Van-e a fenti kérdések közül valamelyikben nézetkülönbség a szülők között? Ha igen, kérjük, írja le, hogy melyikben, és mi a véleménykülönbség tárgya!

Nincs

Köszönjük, hogy a kérdések megválaszolásával segítette munkánkat!

Kiscsoport

Saját megfigyelés: ✓

A megfigyelés ideje: 2020.04.10.

A megfigyelés helye Csanádapáti Naposka Óvoda

I. ÁLTALÁNOS RÉSZ

1. A megfigyelés időtartama 180 ~~óra~~ perc (perc)

2. Ebből a meséléssel töltött összes idő 40 perc (perc)

3. Csoportlétszám gyermek: 10

1) A csoportban található szépirodalmi- és meséskönyvek: /cím példányszám

1. Guruló kerekék. Ricsi a versenyautó - 1
2. A kis Mickey és barátai - 1
3. Juhász Magda: A hengegő kiskakas - 1
4. Radvány Károly: Egyedem, begyedem, tenpertinc. Mondóka-k-1
5. Richter Ilona: Egy csepp a tengerben - 1
6. Tigris reggelije - 1
7. Állat mesék: (B. Elek, La Fontaine, Grimm fiúk) - 1
8. Formák } képeskönyv kisiknek - 1
9. Színek }
10. A görcs }
11. A hangya } fejlesztő képeskönyv - 1
12. A szivarórány }
13. A golyó }
14. Diósepi István: Süss fel nap (dalos- és verseskönyv) - 1
15. Lakók
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.

Az új ~~most~~ könyvek az igazpato' szobájában vannak elteve, nem használja még a két csoport. Vannak mesecel - is, azok is az igazpato' szobájában és csak előre lehet elkerüni, de vissza is kell vinni.

2) Behoznak-e saját könyvet is a gyermekek?

- a) Nem
- b) Igen, ritkán
- c) Igen, gyakran

3) A könyv aktualitása (pl.: Mikulás táján van télapós könyv, nyár előtt nyaralásról szóló)

nem megfelelő nagyon jó

1 2 3 4 5

4) A könyvek állaga

nem megfelelő nagyon jó

1 2 3 4 5

5) A könyvek hozzáférhetősége

- a) A könyvek többsége a gyermekek által nem látható helyen van.
- b) Van olyan könyv a szobában, amit nem látnak a gyermekek
- c) A gyermekek minden könyvet látnak, amit nem érnek el, bármikor kérhetik, és a óvónő odaadja
- d) Minden könyv látható és elérhető

6) Van-e könyveken kívül más olyan eszköz, ami a verselés, mesélés, képeskönyv nézegetés helyzeteiben alkalmazható?

- a) Gyermekújság (Ikea)
- b) Kártya
- c) Báb
- d) Filctábla
- e) Puzzle
- f) Egyéb, mégpedig: _____

7) Hogyan kezdeményez vers-, meseolvasást (hallgatást)?

- a) Könyvet mutat/kínál neki
- b) Javasolja, hogy nézzenek meg együtt valamilyen könyvet, újságot
- c) Felajánlja, hogy mesél a gyermeknek(a gyermek unatkozik, szomorú,...)
- d) Egy konkrét mesét, verset, mondókát ajánl a gyermek tevékenységéhez
- e) Valamilyen élményét elmeséli a gyermeknek
- f) A gyermek valamilyen élményére rákérdez, elmesélteti azt, beszélgetést kezdeményez róla
- g) Egyéb, mégpedig: Szól a gyermeknek, hogy egy mesét/verset fog nekik olvasni

8) A szituációkban szereplő eszközök:

- a) Könyv
- b) Gyermekújság
- c) Báb
- d) Filctábla
- e) Gyermekkártya
- f) Puzzle
- g) Egyéb, mégpedig: Képes könyv. Mikor mesél nekik mutatja a képet.

9) Az óvónő tevékenysége a szituációban, ha eszköz is szerepel:

- a) Lapozgatja a könyvet, megnevezi, amit a képen lát
- b) Mesél a képről (saját maga által kitalált történetet)
- c) Mesél (a képpel kapcsolatban valami olyat, ami a gyermek életéhez, élményeihez kapcsolható)
- d) Mesél (a képpel kapcsolatban valamilyen saját élményt)
- e) Elmeséli saját szavaival a könyvben szereplő mesét
- f) Felolvassa a könyvben szereplő mesét
- g) Énekel
- h) Verset mond
- i) Mondókázik (el is játszik)
- j) Kérdegeti a gyermekeket arról, hogy mi van a képen
- k) Beszélgetnek a képen látottakról

10) Az óvónő verbális megnyilvánulásai:

a./ a szókincs szempontjából

szegényes 1 2 3 4 5 gazdag

b./ a stílus szempontjából

unalmas, lapos 1 2 3 4 5 érdekes, választékos

c./ tartalmilag

kifogásolható 1 2 3 4 5 a gyermekek fejlettségéhez igazodó

d./ hangszín

monoton 1 2 3 4 5 a tartalomnak megfelelő

11) Az óvónő non-verbális megnyilvánulásai:

- a) Ülőbe ülteti a gyermeket
- b) Megsimogatja
- c) Érinti
- d) Rámosolyog
- e) Szemkontaktus szinte folyamatosan
- f) Érzelemgazdag, a helyzetnek megfelelő arckifejezés
- g) Egyfelől a gyermekekre néz, de sose a szemükbe.

12) A gyermek igényeihez való igazodás

nem sikerül 1 2 3 4 5 teljes mértékben sikerül

13) Kérik-e a gyerekek a mese- vagy vers olvasását?

- a) Igen, ritkán
- b) Igen, gyakran
- c) Nem jellemző
- d) Nem gyakran
- e) Szinte soha

14) Milyen napszakban és alkalommal kérik (ha az előző válasz igen)

A délutáni pihenő előtt kérik. Olyankor mindig egy pontos mesét kérnek, h mit olvasson az óvónő. Ezen kívül még akkor kérik, ha avodalmi fogl volt és olyankor inkább a gyerekek szeretnék mesét mesélni és kitalálni.

15) A szülők figyelemmel kísérik-e az óvodai meseolvasási (mesélési) szokásokat a csoportban, ahová gyermekük jár?

- a) Igen, sűrűn megbeszéljük, miket olvasunk, mesélünk.
- b) Igen, néha megkérdezi néhány szülő, mit érdemes mesélni a gyerekeknek az adott életkorban
- c) Nem jellemző
- d) Soha senki nem kérdez a meséléssel, versekkel kapcsolatban

Vannak könyvek kint a szoba'ban, amelyek látható helyen vannak, a gyerekek nem érik el, ha meg akarják nézni az óvodapedagógustól kell kérni. Ezek a könyvek nagy része (kb. 90%) nem magyar nyelvű, hanem német és holland.

Власник документу:
Моца Андрій Андрійович

ID перевірки:
1003102823

Дата перевірки:
13.05.2020 21:16:32 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
13.05.2020 21:17:28 EEST

ID користувача:
92712

Назва документу: Baksa Nóra

ID файлу: 1003119354 Кількість сторінок: 48 Кількість слів: 14816 Кількість символів: 104629 Розмір файлу: 817.99 KB

0.72% Схожість

Найбільша схожість: 0.25% з джерело бібліотеки. ID файлу: 1002967827

0.34% Схожість з Інтернет джерелами 16 Page 50

0.69% Текстові збіги по Бібліотеці акаунту 8 Page 50

0% Цитат

Не знайдено жодних цитат

0% Вилучень

Вилучений текст відсутній

Підміна символів

Не знайдено заміненних символів